

DWA ŹRÓDŁA DO BIOGRAFII MACIEJA DRZEWICKIEGO

Do wybitnych przedstawicieli wczesnego renesansu polskiego można niewątpliwie zaliczyć Macieja Drzewickiego, którego publiczna działalność państwowa i kościelna przypadła na panowanie trzech Jagiellończyków: Olbrachta, Aleksandra i Zygmunta I. Trwanie Drzewickiego na służbie państwowej przy boku trzech kolejno panujących królów na zaszczytnych stanowiskach, począwszy od sekretarza królewskiego poprzez podkanclerstwo aż do wysokiego urzędu kanclerstwa koronnego, nie mogło być tylko skutkiem niezwykłej łaski królewskiej, czy wynikiem sprzyjających okoliczności albo umiejętnych zabiegów sprytnego dworzanina, lecz nieprzeciętne zdolności dyplomatyczno-polityczne i szczególne zasługi w stosunku do tronu przy rzetelnych cechach charakteru pomogły mu w osiągnięciu coraz to wyższych urzędów państwowych. Równolegle posuwał się też i w karierze duchownej. Poprzez członkostwo kapituł kolegiackich w Skarbimierzu i Łęczycy oraz kapituły katedralnej w Krakowie w roku 1503 wszedł Drzewicki do episkopatu polskiego, jako ordynariusz diecezji przemyskiej, po przeniesieniu Andrzeja Boryszewskiego z arcybiskupstwa lwowskiego złączonego w jego osobie z biskupstwem przemyskim na arcybiskupstwo gnieźnieńskie. Po dziesięciu latach postąpił Drzewicki na biskupstwo wrocławskie, osierocone przez śmierć Wincentego Przerębskiego, i wreszcie po Janie Łaskim zasiadł w 1531 r. na stolicy arcybiskupiej w Gnieźnie.

Zarówno na urzędach państwowych, jak i w trzech diecezjach, którymi kolejno kierował, rozwinął M. Drzewicki dość bogatą działalność, której nie można pominąć bez uszczerbku dla dziejów politycznych i kościelnych dość długiego okresu (1497–1535), na jaki przypadła. Opinię zdolnego dyplomaty i cenionego przez królów męża stanu zyskał on

w nowszej historiografii polskiej np. u takich autorów, jak Kolankowski lub Papée, którzy nawet tylko przygodnie w przedstawieniu panowania Jagiellonów musieli uwzględnić jego osobiste zasługi. Władysław Pocięcha w życiorysie Drzewickiego napisanym dla *Słownika Biograficznego* i w obszerniejszym osobno wydany (Kraków 1946) na szerokiej podstawie źródłowej przedstawił różnorodność jego zainteresowań i działalności. Praca zaś tego autora pt. *Polska wobec elekcji cesarza Karola V w roku 1519* (Wrocław 1947) przedstawia Drzewickiego jako przekonanego stronnika Habsburgów i podkreśla skuteczność jego zabiegów dyplomatycznych w Augsbuurgu, zmierzających do zapewnienia przychylności większości elektorów dla wnuka Maksymiliana I.

Wypadki polityczne interesują Drzewickiego przez całe życie, nie mniej i po jego wycofaniu się z oficjalnej służby państwowej. Ale ograniczanie jego działalności do takiej tylko dziedziny bez należytego w niej uwzględnienia zainteresowań sprawami kościelnymi i kulturalnymi, nie dałoby dostatecznych podstaw do pełnej oceny jego znaczenia jako męża stanu, członka episkopatu Kościoła w Polsce i wreszcie jako humanisty. Pamiętać trzeba, że należy on do przedstawicieli episkopatu polskiego niespokojnego okresu przedtrydenckiego, a biskupi ówcześni nie odznaczyli się zbyt wysokim poziomem intelektualnym i moralnym; niejednokrotnie byli zupełnie nieodpowiedni dla owych trudnych i poważnych czasów dla Kościoła. Na ogólnym jednak tle ujemnym pod tym względem w sposób wyjątkowo dodatni wraz z niewielu innymi zarysowuje się sylwetka Drzewickiego, jako biskupa traktującego poważnie i z powołaniem zadania odpowiedzialnego stanowiska w Kościele.¹⁾ Wyjątkowo trafnie potrafił

---

¹⁾ Andrzej Krzycki ok. 1520 r. do wyjątkowo wartościowych biskupów zaliczył Jana Łaskiego, niezującego wtedy Andrzeja Boryszewskiego (choć nie przepuścił mu ujemnego przydomku *bibax*), Jana Konarskiego, Macieja Drzewickiego, Piotra Tomickiego, Erazma Ciołka i Jakuba Buczackiego; *ceteri episcopi obscuri atque ab hominibus neglecti*. *Acta Tomiciana* V, 160 n.

on też ocenić realne trudności Kościoła w dobie rozwijającego się protestantyzmu.

Od przeszło czterech lat zajmuje się podpisany zbieraniem materiałów do monografii o Macieju Drzewickim. Na podstawie źródeł zwłaszcza z archiwów kościelnych można stwierdzić niezwykłą na owe czasy i przy zajęciach publicznej służby państwowej ruchliwość tego biskupa-statysty w sprawach kościelnych. Dość nadmienić choćby tylko wymagające zwykle wiele pracy przygotowawczej usiłowania unormowania życia religijnego we wszystkich diecezjach, którymi zarządzał, przez zjazdy synodalne. Ponadto bardzo poważnym zagadnieniem, absorbującym w wysokim stopniu intelektualne siły Drzewickiego, był rozwijający się od 1525 r. luteranizm w archidiakonacie pomorskim, obejmującym Gdańsk, należącym do jego jurysdykcji jako biskupa włocławskiego. Dotychczasowa literatura historyczna na ten temat nie uwzględniła należycie jego roli i poglądów.

Obecnie publikujemy dwa dość ważne źródła do biografii Drzewickiego: 1. życiorys z podługoszowej kontynuacji katalogu arcybiskupów gnieźnieńskich i 2. własnoręczny dziennik Drzewickiego z lat 1499–1515. Obydwa źródła znane już były w Poczucie i wykorzystane przez niego przy pisaniu wspomnianej biografii.

1. Życiorys Macieja Drzewickiego

Znajduje się on w kodeksie pergaminowym Biblioteki Narodowej w Warszawie pod dawną sygnaturą zbiorów Biblioteki Ordynacji Zamojskiej Cim. 5, na stronach 116–119. Kodeks ten zawiera katalog arcybiskupów gnieźnieńskich i biskupów krakowskich i powstał w bliskim otoczeniu biskupa Piotra Tomickiego.²⁾ Szczegółowe wiadomości dotyczące młodzieńczych lat Drzewickiego i bardzo szczegółowe określenie wieku przy podaniu daty zgonu arcybiskupa upraw-

---

²⁾ Szczegółowy opis tego rękopisu zob. H. Rybus, *Królewicz kardynał Fryderyk Jagiellończyk*, Warszawa 1935, 4–5.

nają do wysnucia wniosku co do autora żywota i czasu jego powstania. Nieznany z imienia autorem musiał być ktoś z bliższych znajomych Drzewickiego i przy tym przyjaźnie do niego usposobiony; data zaś napisania życiorysu nie mogła być bardzo odległa od daty śmierci jego bohatera.

Życiorys ten rozpoczyna się na str. 117, a stronę poprzednią pozostawiono pustą, wypisano tylko ozdobnie *Mathias a Drzewicza*; inicjał *M* wykonano złotem i wymalowano obramowanie na złotym tle skomponowane ze stylizowanych kwiatów; miało ono ująć przyszły portret arcybiskupa.

Tekst życiorysu jest następujący:

Mathias a Drzewicza ex insigni et vetusta familia,³⁾ que vitulum vel iuvenum pro insigni gerit, vulgo Cziolkones vocant, patrem habuit nobilem quidem, sed cui res esset angusta domi, qui tamen illius opera castellanus Radomiensis factus erat.⁴⁾ Ab eo prima illa in etate parce fuit et duriter educatus, adeo, ut Wratislavie primum prope triennium, deinde Cracovie aliquamdiu stipem hostiatim mendicaret, victum queritans. Cuius cum eum vite pertesum esset, in aedibus Philippi Calimachi, viri excellenti doctrina pediti, receptum habuit, neque fuit ullum tam vile ministerii genus, quo non alacri animo obiret; primum in culina versabatur, aquam et ligna ferendo et quevis imperata faciendo, deinde equorum illi cura fuit demandata, cumque dicto esset audiens omnibus, neque eum pigeret aut puderet cuique inservire, paulatim in ipsius quoque Calimachi noticiam pervenit. Qui puero viso, ut eret vir prudens et acri iudicio, ex oris vel potius corporis tocus lineamentis coniecturam faciebat esse illum honesto loco natum et magnum aliquando virum evasurum. Itaque eo ipse ministro usus est et in cubiculo suo eum assiduum esse iussit. Ceterum quoties cubitum ibat Calimachus, Mathias discendi semper avidus, cereorum reliquias accendit atque ad

---

³⁾ *Por.* MPH III, 270–171, Rodowód Ciołków na Drzewicy.

⁴⁾ Ojciec Macieja, Jakub Drzewicki, nie był kasztelanem radomskim, lecz żarnowieckim; kasztelanę radomską piastował Adam Drzewicki, brat Macieja.

lumen illorum libros heri sui legebat. Id quod cum semel atque iterum animadvertisset Calimachus, tam ardenti adolescentuli studio delectatus, magis eum adhuc inflammabat et currentem quod aiunt incitabat, atque ipse aliquando subdocebat. Cumque videret magis atque magis indies pectus eius expoliri, in pingendis primum literis opera eius usus est, deinde, si que essent non ita magni momenti epistole, eas scribi per eum (118) iussit, atque ita pedetentim stilum eius exercuit, ut multum scribendo valere fuerit existimatus. Erat Calimachi apud Joannem Albertum regem magna autoritas, qui illius potissimum consilio nitebatur atque in intimis eum habebat. Que res magnam apud omnes regni senatores conflavit ei invidiam; sua enim consilia negligi, ex illius externi hominis voluntate omnia fieri querebantur. Ingens contra eum tempestas fuit concitata, neque tranquillari animi senatorum aliter poterant, quam si ab aula sua rex Calimachum amandasset. Id quamquam egre fecit tamen rex et Calimachum Torunii agere iussit. Calimachus cum sibi necessario migrandum esse ab aula cerneret, ut haberet tamen aliquem, quo quasi interprete apud regem uteretur, Mathiam regi addixit, quem rex vel hoc solo nomine e vestigio comendatum habere cepit, quod esset a Calimacho profectus, cuius ipse iudicio plurimum tribuebat, cum esset in eum suavissime effusus. Itaque Drzewicii opera statim uti cepit, quem cum sedulum et diligentem videret, sigillum ei primum annulare tradidit, nec ita multo post regni vicecancellarium designavit, ac tantum apud regem Albertum gratia florebat Drzewicius, quantum alius nemo. Sed cum infelix bellum illud contra Valachos Albertus gereret, morbo correptus, ex hac vita excessit. Post cuius mortem insimulatus fuit Drzewicius, quod partem aliquam thesauri regii ad se privatam in domum sevocasset, cumque in custodiam traditus, postea vero innocens pronunciatus et emissus esset, pro eo ut debuit graviter tulit se insontem hac esse ignominia aspersum. Quamobrem in Italiam profectus, Venetiis cum doctis viris consuetudinem habuit. Ubi cum esset aliquandiu

commoratus, Alexandri regis literis fuit revocatus. Reverso (119) mox Premisliensis est episcopatus oblatus atque ad mortem usque Alexandro regi ea fide et diligentia servivit, ut non postremum apud eum gratie locum obtineret. Cui cum successisset Sigismundus maiore etiam in eum voluntatis inclinatione propendebat, ac posteaquam archiepiscopatum Gnesnensem Joannes a Lasco regni cancellarius est assecutus, Mathiam in eius locum renunciavit cancellarium. Quinto post anno Wladislaviensem episcopum nominavit quo tempore Drzewicius officio cancellari se voluntarius abdicavit. Cumque sedecim plus minus annos Wladislaviensi ecclesiae prefuisset, mortuo Joanne a Lasco, archiepiscopus Gnesnensis est renunciatus. Quarto post anno morbo correptus ad superos migravit. Vir prudens et doctus, comis, affabilis, humanus, ab omni turbulenta ratione semper remotissimus.⁵⁾ Qui vicecancellarii primum, deinde cancellarii munus ita administravit, ut probaretur omnibus. Faciles ad eum accessus fuere, benignas cuique aures prebebat et erat si quisque laboris patientissimus, omnem scribendi laborem solus fere sustinebat⁶⁾ atque manu sua epistolas prope omnes scribebat, neque unquam est fatigari visus. Wladislaviensis episcopus cum esset, autor fuit Sigismundo regi, ut Luteranam heresim e diocesi sua extirparet. In archiepiscopatu Gnesnensi arces nonnullas instauravit ac proventus non parva accessione auxit. Prefuit ecclesie metropolitane Gnesnensi annis tribus, mensibus undecim, diebus XIII. Sancte obiit in arce Lowicensi anno a Christo nato 1535, XIII kalendas septembris, cum esset febre continua consumptus. Vixit annos 68, menses sex, dies duos, horas viginti.⁷⁾

---

⁵⁾ Zupełnie odmienny sąd o Drzewickim wypowiedział Andrzej Krzycki: *Mathias de Drzewicza episcopus Cuiaviensis, non eloquens cogitata a se et inventa effere non valens*. A. T. V, 161.

⁶⁾ Pozostały własnoręcznie pisane księgi podkanclerskie i kanclerska oraz bardzo liczna korespondencja np. w Wojewódzkim Archiwum Państwowym w Gdańsku.

⁷⁾ Data urodzenia M. Drzewickiego została ustalona przez W. Pocięchę na 22 lutego 1467 r.

2. Dziennik Macieja Drzewickiego

Inkunabuł Biblioteki Narodowej pod sygnaturą Inc. Qu 55, należący przedtem do zbiorów B. O. Z. jako Inc. 197, zawiera kalendarz na lata 1499–1515 i był własnością M. Drzewickiego. Tytuł tego inkunabułu jest następujący: *Almanach nova plurimis annis venturis inservientia per Ioannem Stoefflerinum Iustingentem et Iacobum Pflaumen Vlmensem accuratissime supputata et toti fere Europe dextro sydere impartita*. Czas i miejsce druku określono w końcu przedmowy: *Ex Ulmae Idibus februariis Anno Christi dni millesimo quadringentesimo nonagesimo nono.*⁸⁾ Inkunabuł ten oprawiony jest w garbowaną skórę cielecą koloru brązowego z tłoczonymi ornamentami stylizowanych kwiatów i kartuszków z zatartymi odciskami herbów, wśród których można dopatrzyć się i herbu Ciołek. Prawdopodobnie oprawa ta jest współczesna M. Drzewickiemu; brak jednak na niej supereklibrisu, czy innego znaku własnościowego. Książka sama przetrwała w dość dobrym stanie, znać tylko ślady wydarcia jednej karty. Ilość kart nieliczbowanych określona została na ostatniej karcie wypisaną ołówkiem cyfrą 292. Na karcie tytułowej oprócz starego eklibrisu pisanego Biblioteki Zamoy-skich, imiona: *Ioannes de Vaccia decanus et canonicus, Georgius Canarius, Martinus Hispanus*, wskazują prawdopodobnie na dawnych po Drzewickim posiadaczy almanachu. Na tejże karcie tytułowej następują różne zapiski dokonane przez samego Drzewickiego. Wśród nich na uwagę zasługuje prawdopodobnie przez Drzewickiego skomponowane, a pełne dosadnie złośliwych określeń epitafium dla Aleksandra VI, będące niewątpliwie echem zasłyszanych podczas pobytu w 1504 r. w Rzymie opinii o tym papieżu, ujęte w następujący czterowiersz:

*Seditio, invidia, rabies, ira, libido,
Sanguinis atque auri spongia, dira sitis;
Sextus Alexander iaceo hic. Iam libera gaude
Roma, tibi quoniam mors mea vita fuit.*

⁸⁾ Hain, *Repertorium* 15088.

Pod tym zapisał trzy recepty lekarstw skutecznych w chorobach żołądka, nerek i cholery. Dopiero od czasów objęcia biskupstwa wrocławskiego miał Drzewicki przy sobie stałego lekarza w osobie dra medycyny Erazma z Lublina. Przedtem widocznie korzystał z leków, o których przy okazji zasłyszał lub ich recepty znalazł w jakimś współczesnym poradniku w rodzaju np. Miechowity *Conservatio sanitatis*.

- 1) *Rx^o* *Cinamoni electi* 3 IV
zucaro albo 3 III zuziber
Cardamomio 3. I
Spicanardi 3.5
zucaro albo 3 II. s:

hec misceantur et fiat pulvis stomacho confortanti valens cum tusculis et vino receptus ante comestionem;

2) *R^o* *Unciam foliorum senis et decoquas in quarta aque usque ad medium et postea cum aqua illa decoquantur primo. Istud valet ad leniendum stomachum et ad abstergendam coleram;*

3) *Martiaton unguericum*

Valor ad tollendum dolorem renum, dum ille partes unquitur.

Wreszcie jakieś rachunki z określeniem sum pieniężnych w tysiącach florenów w złocie czy w grzywnach częściowo łacińskim i częściowo ruskim, ale w języku łacińskim wypisane kończą tę pierwszą stronę karty tytułowej.

Dziennik Drzewickiego stanowią rozrzucone na kartach całego kalendarza bardzo lakoniczne lub nieraz obszerniejsze własnoręczne jego zapiski, umieszczone bądź to na marginesie bezpośrednio przy dacie dziennej poszczególnych miesięcy różnych lat, bądź też u góry nad tekstem lub pod nim na dole w stosunku do drukowanych tablic na każdy miesiąc roku; nieraz dłuższe zapiski zajmują karty tytułowe poszczególnych lat albo karty całkiem niezadrukowane. Druk tablic dla poszczególnych miesięcy przebiega przez dwie stykające się stronicie i daty dni wydrukowane cyfrą arabską w tej samej linii powstarczają się na lewej i prawej stronicy. Stąd też nieraz spotykamy zapiski pod jedną datą na marginesie obu stronic.

Nie ulega wątpliwości, że autorem rozsiaanych po naszym almanachu zapisek jest Maciej Drzewicki; przekonuje nas poza porównaniem ich z innymi bardzo licznie zachowanymi autografami Drzewickiego pierwsza choćby zapiska z roku 1499: *Ego Mathias Drzewiczky primicias celebravi in Drzewicza*. Dziennik ten doprowadzony do 1515 r. pozostał prawdopodobnie w kancelarii królewskiej, a Stanisław Górski w komentarzu historycznym w przygotowywanym przez siebie zbiorze dokumentów przepisywał z niego dosłownie lub z małymi tylko zmianami niektóre wiadomości; w jednym miejscu (A. T. I, 19) wyraźnie powołuje się na wiadomości, jakie Maciej Drzewicki, jako podkanclerzy, *manu sua in suo Almanach annotaverat*.

Prowadzony przez szesnaście lat dziennik Drzewickiego nie jest zbyt obszerny. Zwłaszcza mało wiadomości dotyczących samego autora znajdujemy tutaj. Pod tym względem cechuje Drzewickiego pewna skromność i powściągliwość. Notując o swym uwięzieniu po śmierci Olbrachta, ani słowem nie wspomniał o swej niewinności i niesłuszności podejrzeń o defraudację pieniędzy królewskich. Tak samo przy wzmiance o swej konsekracji biskupiej w Wiecznym Mieście nie wymienił ani nazwisk konsekratorów, ani tytułu kościoła, w którym ta ważna dla niego uroczystość miała miejsce. Pisząc o prymicyjnej mszy św., nie zanotował daty święceń kapłańskich ani swej przynależności do diecezji. Sporo natomiast uwagi poświęcił ukochanemu swemu bratu Adamowi i niektóre ważniejsze wypadki z życia jego rodziny znalazły swe odbicie w dzienniku Macieja. Chociaż drukowany kalendarz rozpoczynał się rokiem 1499, cofnął się w swych wspomnieniach Drzewicki o dwa lata, by rozpocząć swój dziennik opisem śmierci swego ojca podczas niefortunnej wyprawy Olbrachtowej na Wołoszczyznę. Najwięcej jednak miejsca przeznaczył w swym dzienniku na opis zdarzeń o szerszym znaczeniu historycznym, wprowadził do niego sporo osobistości współczesnych sobie, a zakończył dość szczegółowym opisem kongresu wiedeńskiego, w którym sam uczestniczył.

W przygotowaniu dziennika do publikacji staraliśmy się zachować chronologię opisanych wydarzeń, chociaż sam autor dziennika nie zawsze tej kolejności przestrzegał. W zasadzie zachowany został schemat, uwarunkowany układem samego kalendarza. W przypadku zanotowania pod jedną datą na obu stronach tablicy miesięcznej dwu wiadomości, na miejscu pierwszym umieszczamy zapiskę ze strony lewej.

Dziennik rozpoczyna się na karcie tytułowej roku 1499 wspomnianą wyżej zapiską o śmierci Jakuba Drzewickiego, a dalsze zapiski związane są już czasowo z drukowanym kalendarzem.

Anno Domini 1497 quinta feria proxima ante festum Simonis et Jude apostolorum, rege Ioanne Alberto regnante atque tunc egrotante, exercitus validus regni Polonie per Stephani Vayvode fraudem memorabili clade in silva Bukowina nuncupata victus est. Et tunc dominus Jacobus de Drzewicza castellanus Zarnoviensis, in regia acie constitutus, infelicititer interiit.

1499

1 I Ego Mathias Drzewiczky primicias celebravi in Drzewicza.⁹⁾

29 XII Scholasteriam Cracoviensem accepi ego Mathias Drzewiczky.¹⁰⁾

1500

29 II Ioannes Carnkowsky Cracoviensem canonicatum est assecutus.¹¹⁾

1501

21 II Ade Anna desponsata.¹²⁾

---

⁹⁾ Drzewica, dziedziczna miejscowość Drzewickich nad rzeką Drzewiczką w pow. opoczyńskim i dawnym woj. sandomierskim.

¹⁰⁾ Scholasterię krakowską otrzymał Drzewicki od kardynała Fryderyka Jagiellończyka po Mikołaju Krzyckim.

¹¹⁾ Jan Karnkowski, późniejszy biskup przemyski (1527 – 1531) i bezpośredni następca Drzewickiego na włocławskiej stolicy biskupiej.

¹²⁾ Anna z Naramowic herbu Łódzia.

- 17 VI Rex Albertus in Torun obiit.
 26 VII Rex sepultus Albertus.
 30 VII Vicecancellarius captus.¹³⁾
 9 VIII Vicecancellarius a captivitate solutus.¹⁴⁾
 3 X Alexander rex Pyotrkovie electus.
 29 XI Alexander rex Cracoviam ingressus coronam suscepturus.
 12 XII Rex Alexander coronatus.¹⁵⁾

1502

- 20 I Vicecancellariatus officio sum restitutus.¹⁶⁾
 10 II Sigillum paratum, officium exercere cepi.
 16 II Orator Venetus Sebastianus discessit ex Cracovia.
 5 III Boner incepit de cisticula Vyeliczensi debitum suum extenuare.
 27 III Pasca, retente refectioes.¹⁷⁾
 16 IV Jordan procuracionem magnam suscepit.
 3 V Alexander rex versus Lithuaniam profectus est ex Cracovia.
 23 IX Opatow Magna a Tartaris exusta.¹⁸⁾
 19 XI Cardinalis egrotare cepit.¹⁹⁾
 20 XII Matheum puerum suscepi.
 21 I Sinodus Lancicie celebrata, contributio constituta dupla.²⁰⁾

¹³⁾ Drzewicki został uwięziony z poduszczenia Kurozwęckich przez interreksa kardynała Fryderyka, niesłusznie posądzony o defraudację pieniędzy ze skarbcza zmarłego króla J. Olbrachta.

¹⁴⁾ Zupełne oczyszczenie od zarzutów, które spowodowały areszt, miało miejsce na sejmie elekcyjnym w Piotrkowie (IX–4.X.1501 r.)

¹⁵⁾ Por. F. Papée, *Aleksander Jagiellończyk*, Kraków 1949, 51.

¹⁶⁾ Urzędowa nominacja miała miejsce w Piotrkowie 6 III.1501 r. *Matricularum Regni Poloniae Summaria*, II, nr 1432.

¹⁷⁾ Prawdopodobnie ze scholasterii krakowskiej.

¹⁸⁾ Był to jeden z większych ówczesnych najazdów tatarskich. Por. *Acta Alexandrii*, 145. F. Papée, *op. cit.* s. 57 n.

¹⁹⁾ Pierwszy okres ciężkiej choroby kardynała Fryderyka przypadł w lipcu i sierpniu 1502 r.; w listopadzie zaś i grudniu była lekka poprawa, recydywa zaś nastąpiła w okresie Bożego Narodzenia. Por. H. Rybus, *op. cit.*, s. 193 n.

²⁰⁾ Ustawy tego synodu *tamże*, 215 – 227.

- 22 huius mensis domino Sczikowsky Anna filia Georgii Lang
copulata.
- 25 I Anna domino Spinek nata.
- 26 II Ade fratri copulata uxor in Vyeliczka hora 15.
4 III Cardinalis erat in periculo.²¹⁾
6 III Regina cepit egrotare.²²⁾
12 III Sufraganeus Marianus obiit.²³⁾
13 III Discessi ex Cracovia ad conventum Pyotrковиensem.
- 14 III Obiit dnus cardinalis hora noctis octava.²⁴⁾
- 22 III Discessit ex Pyotrkow Carnkowski.
- 30 III Ex Pyotrkovia discessi ex conventione.
1 IV Ex Pyotrkovia Cracoviam redii.
3 IV Vilkanowsky in urbem ex Cracovia profectus.²⁵⁾
4 IV Agnes filia zupparii nupsit Melstinski per modum con-
tractus.
5 IV Cardinalis sepultus.²⁶⁾

Inscriptio in monumento Frederici cardinalis:

Hoc opus Federico cardinali Casimiri filio (qui quinque
et triginta annis exactis M. D. III Martii XIII obiit) fratri
carissimo divus Sigismundus rex Polonie pientissimus posuit
anno Domini 1510.

Epitaphium:

*Hic Fredericus adest Casimiri clara propago,
Regis et Auguste spes erat alta domus,
Namque sacer culmen cardo venisset in altum.
Ni tantum raperet mors properata decus,
Sed dum seva tamen voluit fortuna nocere,
Profuit, humanis cessit, et astra tenet.*

²¹⁾ W niebezpieczeństwie śmierci.

²²⁾ Elżbieta matka Jagiellończyków.

²³⁾ Sufragan krakowski.

²⁴⁾ Na tej samej stronie kalendarza nad drukowanym tekstem mie-
siąca marca ponowiona zapiska: *dominus cardinalis Fredericus Cracovie
obiit hora 8 noctis.*

²⁵⁾ Poselstwo do Rzymu w związku z opróżnieniem stolic biskupich
Krakowa, Gniezna i Włocławka.

²⁶⁾ W katedrze krakowskiej.

Ad beatam Virginem oratio:

*Pande mihi dextrum Virgo sanctissima callem,
Quo possim superos scandere, diva, locos,
Namque sola Deum potuisti in nostra vocare,
Tu nos in vestra regna revocare potes.²⁷⁾*

- 5 die aprilis episcopus Vladislaviensis Creslaus de Curozwanky
R. Polonie cancellarius in Volborz mortuus est.
7 IV Conarski administrator elegitur.²⁸⁾
8 IV Egrotare cepi febricula correptus.
18 IV Jaroczki nunciavit Conarski episcopum esse Cracoviensem.
21 IV Adam frater Cracoviam ex Drzevicza venit.
21 mensis huius Adam frater portavit ex Lukovia de proven-
tibus anni 1502 marcas²⁹⁾ duo cum 1 sexagena.
27 IV Sartor meus obiit.
30 IV Agnes filia Pauli Sworcz Ioanni Melstinski per me co-
pulata. Ioannes Rzeszowski canonicus Cracoviensis villam
Barthowicze episcopalem occupavit, que quondam per
episcopum patrum suum³⁰⁾ sibi data fuit et per do-
minum cardinalem episcopum Cracoviensem recepta,
pro cuius ville violenta occupatione administrator cum
capitulo interdictum ipsum esse declaravit.³¹⁾
4 V Littere provisionis super scholasteriam Cracoviensem
mihi allate.
11 V Archiepiscopus Roza sepulto Creslao Cracoviam rediit.³²⁾
16 V Hic minui pulmatica in Łobzow.
22 V Versus Kyelcze ex Cracovia ivi.
22 V Archiepiscopus Roza in Hungariam legatus ex Cracovia ivit.
30 V Ex Drzevicza in Kyelcze redii.

---

²⁷⁾ Cała zapiska o nagrobku Fryderyka pochodzi na pewno z lat póź-
niejszych. Autorem nagrobku był niewątpliwie sam Drzewicki.

²⁸⁾ Jan Konarski.

²⁹⁾ W rękopisie *marce*.

³⁰⁾ Biskup krakowski Jan Rzeszowski, poprzednik Fryderyka Jagiel-
łończyka.

³¹⁾ Uczynił to jeszcze Jan Konarski jako administrator *sede vacante*, przed swym kanonicznym obiorem na biskupa.

³²⁾ Pogrzeb Krzesława Kurozwęckiego odbył się we Włocławku.

30 V Valerianum fratrem de domo venientem recepi, qui tunc ex Gambinensibus scolis rediit.³³⁾

7 VI In Cracoviam ex Kyelcze redii. Ioannes Polyak de Carnkow miles Cracovie obiit.

10 VI Dominus Czolek³⁴⁾ Cracoviam ingressus Roman iturus, episcopatus distributurus.

Anno menseque currenti mensis die 13 hora 14 electus est dominus Ioannes Conarski praepositus Cracoviensis in episcopum Cracoviensem per viam inspirationis. Eo electo conductus est ad altare maius et interim per concionatorem facta denuntiatio sermone congruenti. Et postea *Te Deum laudamus* decantatum solempniter. Illo finito conductus est electus cum processione solempni dominis superpiliciatis usque in domum suam.

14 VI In episcopum Cracoviensem eligitur.³⁵⁾

18 VI Latalski preposituram Crac. adeptus et instalatus.³⁶⁾

19 VI Littere dni electi Conarski in urbem pro confirmatione misse.

30 VI Dno Czolek domus a capitulo data, quam edificare tenetur. Item eadem dno Ioanni Carnkowski domus data, quam dnus Conarski electus habuit.

Hoc mense hec acta sunt: anno quo supra ill-mus princeps dnus Sigismundus inter Swob predonem et regnicolas arbitratus est et discordiam sopivit. Opalyensky et alii capti per eundem liberati sunt.

I iulii. Constituti in pretorio Cracoviensi praesentibus dominis magistro civium Kiszling, Zayffredo Bethman et Petro Salomone consulibus, Baltazaroque notario et Casparo vicenotario, nos Mathias de Drzewicza administrator Crac. et vicecancellarius R. Polonie, Andreas Coszelyeczki capitaneus Bydgostiensis, Iohannes Carn-

---

³³⁾ Walerian Drzewicki brat Macieja. Prawdopodobnie szkoła parafialna w Gąbinu, diec. poznańskiej.

³⁴⁾ Erazm Ciołek, sekretarz króla Aleksandra.

³⁵⁾ Por. Arch. Kat. Krak. *Acta capituli*, II, f. 218 v.

³⁶⁾ Jan Latalski.

kowski Crac. canonicus, deposuimus in praetorio Cracoviensi in manibus praefatorum consulum cum consensu prioris sancte Trinitatis in auro florenos quadringentos, pro quibus debet fundari pro salute magnifici Ioannis Polyak de Carnkow castellani Gnesnensis ad sanctam Trinitatem sepulti due misse, una cantans et alia lecta, sicuti inscriptio in libro consistorii id latius in se continet.

- 8 VII Carnkowski ex Cracovia in Myedzirzecz profectus est.
9 VII Adam frater meus nuptias carnaliter consumavit.
15 VII Archiepiscopus Roza ad Gnesnensem postulatus cum Sicliczki ex Hungarica legatione rediit.
16 VII Adam frater meus ad bellum contra Tartaros uxore relicta exivit ex Cracovia.
20 VII Postulatus in archiepiscopum Gnesnensem Roza.³⁷⁾
20 VII Rmus in Cristo pater Andreas Roza archiepiscopus Leopoliensis postulatus est ad ecclesiam Gnesnensem per venerabiles dominos Crotosky, Zakssinski, Lagyewnyczky, Hungemsky et Kothwicz³⁸⁾ orationem splendidam proferente post maturam missam in ecclesia cathedrali Cracoviensi ibidemque facta postulatione *Te Deum laudamus* est decantatum.
21 VII Adam frater uxorem ex Cracovia domum duxit.
23 VII Serenissimo d. Hungarorum regi filia nata hora septima Bude.
27 VII Sopichowski litteras a rege de Tartaris attulit.
1 VIII Stabularium Andream suscepi in servitium.
2 VIII Rotmagistro domus edificata in area ecclesie. Adolescentem Felicem de Iszlza advocati sumpti in servitium.
6 VIII Dno Glinsky natus filius et baptisatus Paulus.
8 VIII Ex Cracocia versus Lanciciam exivi.

---

³⁷⁾ Andrzej Róza Boryszewski arcybiskup lwowski i biskup przemyski.

³⁸⁾ J. Korytkowski, *Arcybiskupi gnieźnieńscy*, t. II, s. 560 w oparciu o akta kapituły gnieźnieńskiej podaje nieco inny skład delegacji kapitulnej: Jakub Zaksiński, Klemens z Piotrkowa, Wincenty Łagiewnicki i Mikołaj Kotowicz.

- 18 VIII Alexander papa obiit.³⁹⁾ Mortuo papa Alexandro hoc anno presenti mense scilicet (Augusto), cui mors ex veneno nicante bibito in alios preparato ut fertur a Valentinense cardinale apostata accidit.⁴⁰⁾ Eidem intra maximos tumultus Gallorum et Hispaniorum suffectus est in papam omnium honorum consensu quidam cardinalis diaconus Senensis appellatus, qui Pius tertius propter mansuetudinis sue gratiam nominatus extitit. Idem in papatu decem diebus exactis cum merore omnium spiritum Deo dedit.⁴¹⁾
- 23 VIII Littere dno Conarski confirmationis ex urbe allate. Conventio particularis in Nova Civitate Corczin celebrata.
- 28 VIII Ex Lancicia redii.
- 2 IX Dnus Conarski episcopus Cracoviensis susceptus honorificentissime in Cracovia. Die 2 Mensis septembris rndus dnus Iohannes de Conari electus et confirmatus Crac. extra civitatem ad sanctum Nicolaum a consulibus primum, tum ab universitate, dehinc ab abbatibus et praelatis oratione per me Mathia de Dreucza tunc administratorem convenienti exceptus est, postea processionaliter itum est ad edem beate Virginis, illic *Te Deum laudamus* cantatum. Deinde ventum est ad arcem. Administrator stollam in collum recipiens in ecclesiam ipsum introduxit, dicens: *Dominus custodiat introitum tuum et exitum tuum* etc. Ipse vero respondit: *Introibo in domum tuam Domine, in saecula laudabo te* etc. Postea bulle papalis provisionis capitulo lecte in facie ecclesie. Itum deinde est ad arcem principalem, reliquie deosculate. Et deinde circa aram locatus. Ser-

³⁹⁾ Dalszy ciąg zapiski o śmierci Aleksandra VI na czystej karcie kalendarza; po słowie *scilicet* pozostawiono miejsce puste na długość połowy wiersza.

⁴⁰⁾ Cezar Borgia.

⁴¹⁾ Pius III z rodziny Piccolominich, synowiec Piusa II i przez niego w 1460 r. mianowany kardynałem sienieńskim, obrany papieżem 22 września, koronowany 8 października, zmarł 18.X.1503; dziesięć dni panował więc od koronacji. L. Pastor, *Geschichte der Päpste*, t. III, s. 669-676.

mo et pronuntiatio alterius bulle ad clerum et populum fuit, deinde *Te Deum laudamus* cantatum. Illo finito administrator parens apostolicis mandatis stallum dedit. Et postea ad capitulum itum, illic quoque locus pontificalis datus. Et breviter lecta statuta, super quibus servandis iuramentum fecit. Quo facto in curiam processionaliter ductus est. Ibi aprehensa possessione remansit.

25 IX Recepti pithilas.

1 X Iohannes de Conari consecratus in Cracoviensem episcopum.

3 X Ego quotidiana febre graviter correptus dudum durante et fere ad festum sancti Andree.⁴²⁾

Hoc mense aut 20 aut 21 die dux Conradus Mazoviae mortuus est.

26 X Rex in Lyublin ex Lithuania venit.

10 XI Valerianum magistro Petro aurifabri ad collegium erudiendum tradidi.

16 XI Firley ex Valachia rediit confiniis non constitutis.

21 XI Jordan senior sigillum de tezauro maius ad regem in Lyublin deportavit.

25 XI Domino Laski sigillum cancellariatus in Lyublin datum.

2 XII Czolek in Cracoviam ex Lyublin rediit.

5 XII Doctor Blonye pro loco respondit.

6 XII Firley et Siclicski in Hungarian legati.

12 XII Rex Cracoviam ingressus est.

26 XII Fiszel iudeus cum duobus filiis in arce Cracoviensi rege Alexandro compatre baptisatus.⁴³⁾

27 XII Gwyszadowsky regis servitio applicatus.

---

⁴²⁾ Druga część zapiski od wyrazu *dudum* dopisana później, prawdopodobnie po ustaniu choroby.

⁴³⁾ Stefan Fiszel *alias* Powidzki, bankier Jana Olbrachta, Aleksandra i Zygmunta I, w roku 1507 nobilitowany na prośbę Jana Łaskiego i dopuszczony do herbu Korab, ożeniony z siostrą późniejszego prymasa. Por. K. Miaskowski, *Z dziejów rodziny Łaskich*, »Roczniki Historyczne«, V (1929) 83 – 89, IX (1933) 46 – 70. Zapiska Drze-

Procuratores {
 Ioannes de Coszlow
 Mathias Turski vicarius
 Nicolaus Susky canonicus Poznaniensis
 Andreas Costelsky
 Stanislaus de Strzelcze
 Nicolaus Migdal

{
 Scarbimiriensis 320
 Lanciciensis scola[steria] 400
 Scola[steria] Crac. 250
 Sandomiriensis cantoria 120.⁴⁴⁾

- 3 I Orator de Moskovia Cracoviam venit.
 12 I Dno Czolek littere provisionis ad Plocensem allate.⁴⁵⁾
 15 I Nicolaus Wassewicz Cracovie interfectus.
 22 I De Cracovia ad conventionem Pyotrковиensem exivi.
 25 I In Drzewicza fui.
 30 I Rex ex Cracovia veniens ingressus Pyotrkoviam.
 4 II Dnus Czolek ad Plocensem episcopatum consecratus
 Pyotrkovie.⁴⁶⁾
 11 II Przyaczel suffraganeus consecratus.⁴⁷⁾
 19 II Littere sacre allate sunt dno Roze archiepiscopo.
 25 II Palium sibi impositum accepit.
 3 III Ducissa Mazoviae ducis Conradi consors cum filio
 coram rege Alexandro Pyotrkovie comparuit et de

wickiego rozprasza już wszelkie wątpliwości co do daty konwersji Fiszla z dwoma synami, pozostaje jeszcze nierozwiązana kwestia jego dawnego imienia żydowskiego. W archiwum dawnej kolegiaty łaskiej znajduje się przywilej Zygmunta I z r. 1510 (or. perg.) nadający Stefanowi Fiszelowi w dzierżawę królewskie miasto Powidz. Por. H. Rybus, *Archiwum kościoła w Łasku*, »Ateneum Kapłańskie«, 1938, II, s. 398.

⁴⁴⁾ Powyższe sumy prawdopodobnie określają roczny dochód z wymienionych prebend Drzewickiego.

⁴⁵⁾ Bulla prekonizacyjna Juliusza II dla Erazma Ciołka z dnia 29.XI.1503 r. Por. H. Folwarski, *Erazm Ciołek, biskup i dyplomata*, Warszawa 1935, s. 20.

⁴⁶⁾ M. Drzewicki był współkonsekratorem. *Tamże*, s. 21.

⁴⁷⁾ Przyaczel to nazwisko nowego sufragana krakowskiego, zwanego też z łacińska Amicinus.

cedendo ducatus ad regem devolutis sententiam audivit,
in deliberationemque postea secessit.

- 11 III Ducissa Mazovie obiit.⁴⁸⁾
12 III Episcopi discessere ex Pyotrkow.
15 III Rex e Pyotrkow versus Bresce solvit, ego in Zarnoff
veni.
21 III Cracoviam ex Pyotrkovia redii.
9 IV Ex Cracovia orator in Hungariam exivi.
14 IV Cassovie fui.
20 IV Budam ingressus sum. A rege auditus.
1 V Emericus Perereni in palatinum electus est per regem
Vladislaum et ego minui pulmaticam.
10 V Bude navis in Danubio cum hominibus in Rakusch eunti-
bus est submersa.
16 V Ascensio Domini.
21 V Expeditus sum a dominis et a rege.
22 V Pransus cum rege.
23 V E Buda solvi versus Cracoviam.
1 VI Cracoviam ex Hungarica legatione redii.⁴⁹⁾
14 VI Dolore dentium sum excruciatas.
17 VI Regina spaciata est in Lynboriga.
18 VI Chorazicz canonicus Cracoviensis obiit.
21 VI Staskowsky in canonicum assumptus. In Scarbi-
miriam profectus sum.
2 VII Stephanus Vayvoda Valachie mortuus est.
21 VII Andreas Gnesnensis archiepiscopus Cracoviam ingres-
sus, celebriter exceptus est per clerum universum.
Andreas Roza archiepiscopus Gnesnensis Cracoviam
ingressus, quem rmus pater dnus Iohannes epus Crac.
de Conari cum universo clero in ede sancti Floriani

---

⁴⁸⁾ Księżna mazowiecka Anna, wdowa po Konradzie, żyła do 1522 r. Zapiska Drzewickiego jest zwykłą omyłką, prawdopodobnie powinna brzmieć nie *obiit*, a *exiit* lub *discessit* (de Piotrkow).

⁴⁹⁾ Poselstwo Drzewickiego do Węgier spowodowane przez sejm piotrkowski w marcu t. r. miało na celu uzyskanie poparcia Węgier w sprawie moldawskiej.

orante Petro Tomiczky archidiacono Crac. exceptit et usque in edem divi Stanislai in arce perduxit.

- 25 VII Princeps Sigismundus Cracoviam ingressus, solemniter per regem exceptus.
- 12 VIII Latalski a rege susceptus in secretarium.
- 22 VIII Kasimiriã suburbs conflagratur.
- 24 VIII Ad Turzo Budam misi.
- 2 IX Vilczek arceiepiscopalis locus in consilio Crac. datus.⁵⁰⁾
- 9 IX Procuratores constitui ad resignandum plebanatum in Gambin. Vapowsky cum episcopo Crac. rediit, decimis restitutis in gratiam.
- 11 IX Farmacopolhi usus sum.
- 15 IX Zaramba in capitanem Polonie maioris electus est.
- 20 IX Uxor fratris mei quiettavit consules Cracovienses de pecunia patrimonii sui.
- 26 IX Decanatus Crac. datus Targowiczki.⁵¹⁾
- 27 IX Venit novitas, quod in Lithuania Tartari predantes sunt predati.
- 28 IX Prepositura Posnaniensis data Paulo Saydlosky.⁵²⁾
- 20 X Vilkanoffski ex Italia venit.
- 22 X Hedvigis Erasmo Czepel nata est, quam cum regnicula Elisabeth baptisavi.⁵³⁾
- 24 X Conclusum, ut rex in Russiam vadat.
- 30 X Princeps Sigismundus ex Cracovia recessit.
- 2 XI Dobrogost castellanus Posnaniensis Cracoviam venit.
- 4 XI Latalsky rediit.
- 18 XI In Urbem exivi ex Cracovia.
- 13 XII Veni Venecias.

---

⁵⁰⁾ Bernard Wilczek, przedtem dziekan przemyski i administrator *sede vacante* po przeniesieniu Boryszewskiego do Gniezna.

⁵¹⁾ Zygmunt Targowicki, dawny kanclerz kardynała Fryderyka Jagiellończyka.

⁵²⁾ Nazwisko trudne do odczytania, może być Sadlowski lub Szydłowski.

⁵³⁾ Córka Aleksandra i Heleny Iwanówny, zmarła wkrótce po urodzeniu.

- 25 XII Fui in Senis.
30 XII Veni in Urbem.

1505

- 11 I Consecratus sum in episcopum Premislensem in Urbe.⁵⁴⁾
11 III Exivi e Roma.
16 III In Loreto fui.
21 III Venecias appuli.
29 III Exivi ex Venetiis.
16 IV Redii ex Urbe. Obiit Petrus Kmita palatinus Cracoviensis.
24 IV Helena regina in Radom ex Cracovia ivit. Scolasteriam Cracoviensem permutavi.
7 V Versus Radom ex Cracovia exivi.
13 V Ex Drzewicza in Radom exivi.
15 V Veni in Radom.
30 V Rapstinski mortus is Lyublin.
31 V Conventus Radomiensis conclusus est. Catherina de Lybischow consors Iacobi de Drzewicza, mater mea vita functa est.
1 VI Rex Alexander egrotare cepit paralisi.
10 VI Matrem sepellivi.
14 VI Stanislaus Habiczky in magnum marsalcum constitutus est. Rex discessit ex Radom.
17 VI Ad sanctam Crucem fuimus.
22 VI Cracoviam pervenimus.
24 VI Jaroczki marsalcus factus est.
25 VI Rapstinski marsalcus sepełitur.
1 VII Andreas Coszeleczky in Hungariam profectus legatus.
18 VII Oratores Valachi Visternik et Pitor abiere.
5 VIII Filius et filia Magdalena a patre dno Boner advecti in Cracoviam.
12 VIII Dux Zatoriensis iurat regi Alexandro.

---

⁵⁴⁾ Trwający przeszło dwa miesiące pobyt Drzewickiego w Rzymie znalazł bardzo skąpe odzwierciedlenie w jego dzienniku, chociaż niewątpliwie załatwiał on tam wiele spraw, związanych i z jego nowym biskupstwem.

- 16 VIII Cracoviensis palatinus creatus Iohannes de Tarnoff in Nova Civitate.
- 18 VIII Lithuania crudeliter vastata per Tartaros et usque prope Vilnam penetrarunt.
- 23 VIII Valerianus in Italiam ex Cracovia profectus.
- 30 VIII Regina Elisabeth moritur Cracovie hora 15.
- 31 VIII Goslawsky canonicus obiit Cracovie.
- 13 IX Sancti Michaelis preposituram consentus sum.
- 21 IX Regina Elisabeth sepulta.
- 1 X Rex Alexander ex Cracovia versus Lithuaniam discessit.
- 15 XI Dnus episcopus Plocensis legatione peracta ex Urbe rediit Cracoviam.
- 19 XI Iohannes Tedaldus discessit in Florentiam.⁵⁵⁾
- 27 XI Ex Cracovia in Premisliam discessi.⁵⁶⁾
- 25 XI Dno Nicolao Sczikowski filia primogenita nata est.
- 28 XI Carnkowski in Italiam ivit.
- 3 XII In Brzozow ingressus sum.⁵⁷⁾
- 22 XII De Brzozow exivi.
- 23 XIII Premisliam ingressus sum.⁵⁸⁾
- 31 XII In Radymno veni.⁵⁹⁾

⁵⁵⁾ Florentczyk Tedaldus był żupnikiem przemyskim i miał później żywy kontakt z Drzewickim, jako biskupem przemyskim.

⁵⁶⁾ Pierwsza podróż do pierwszej diecezji.

⁵⁷⁾ Brzozów stanowił jeden z bogatszych kluczów biskupstwa przemyskiego.

⁵⁸⁾ Uroczysty ingres Drzewickiego do katedry przemyskiej nie został upamiętniony żadnym szczegółowszym opisem w archiwum kościelnym diecezji przemyskiej. Tylko akta kapituły z tego okresu na f. 65 v w protokole z posiedzenia generalnego w okresie Trzech Króli 1506 r. czynią przygodną wzmiankę o tym słowami: *in quo quidem capitulo ante omnia rmus in Christo pater et d. d. Mathias de Drzewiycza D. g. episcopus Premisliensis etc. tunc ad suam ecclesiam tanquam pastor veniens...* Nie ma tam daty dziennej, ale ponieważ był Drzewicki na kapitule generalnej styczniowej, prawdopodobnie ingres sam miał miejsce zgodnie z notatką o przybyciu do Przemyśla prawdopodobnie w sam dzień Bożego Narodzenia.

⁵⁹⁾ W Radymnie był Drzewicki tylko do 3 stycznia. Por. Archiwum Diec. Przemyskie, *Acta Episcopalia* I, f. 17. Stąd prawdopodobnie podążył bezpośrednio na kapitułę generalną do Przemyśla i pozostał tutaj tylko jeden chyba dzień, skoro już 11 stycznia stanął w Lublinie. *Tamże* f. 18.

- 12 I Rex ex Lithuania in Lyublin venit.
 14 I Ego ibidem veni.
 16 I Jaroslaus Laski in Lanciensem palatinum creatus.
 15 III Iacobus Schidlowyczky castellanus Sandomiriensis factus est in Lyublin.
 18 III Rex versus Lithuaniam vadit ex Lyublin.
 22 III Ecclesiam in Crassnik dedicavi.⁶⁰⁾
 26 III In Radymno ex conventione Lyublinensi redii.
 28 III ...acolitorum...⁶¹⁾
 17 IV Bal castellanus Sanocensis obiit.⁶²⁾
 2 V Lochowski canonicus Premisliensis factus.⁶³⁾
 3 V Medianum incidi feliciter.
 5 VI Laurentius Scholitissek de Tarnow debet statuere equum in decem diebus.
 24 VI Exercitus a Premisla movit versus Nedicam.
 28 VI Magister Thomas prepositus Premisliensis obiit ⁶⁴⁾
 29 VI Severino Herbort preposituram dedi Premisliensem.⁶⁵⁾
 1 VII Srenissimo regi Vladislao Hungarie natus est filius hora fere 12 medii horologii.

⁶⁰⁾ Kraśnik w diecezji przemyskiej.

⁶¹⁾ Z całej zapiski tylko to jedno słowo można odczytać. Chodzi niewątpliwie o święcenia kapłańskie. Akta biskupie podają wzmiankę o wyświęceniu w tym dniu przez biskupa Drzewickiego w kościele parafialnym w Radymnie 14 diakonów, 19 subdiakonów i 14 akolitów. Przedtem zaś 7 III. udzielał święceń wraz z biskupem krakowskim Janem Konarskim w kościele dominikanów w Krakowie. *Tamże*, f. 21 v. Potem znów w katedrze przemyskiej w wielką sobotę 11.IV. wyświęcił 19 kapłanów, 10 diakonów i 3 akolitów. *Tamże*, f. 25 v.

⁶²⁾ Maciej Bal herbu Gozdawa.

⁶³⁾ Stefan Łochowski, pierwszy kanclerz biskupa Drzewickiego, później wikariusz generalny przemyski i proboszcz krośnieński (24.VI.1507), przejdzie później na dalszą służbę Drzewickiemu do Włocławka. Kanonię przemyską otrzymał po rezygnacji archidiakona Pawła Koniuszeckiego za prowidzą króla Aleksandra. *Tamże*, f. 30 v.

⁶⁴⁾ Dalszy ciąg zapiski nieczytelny.

⁶⁵⁾ Dotychczasowy notariusz Drzewickiego i pleban w Drochobyczu.

- 27 VII D. Adam cum genero ex Brzozow discessit.
 5 VIII Tartari in Lithuania circa Cleczko magna clade profligati duce...⁶⁶⁾
 10 VIII Ex Brzozow in Radymno exivi.
 17 VIII Ex Radymno exivi versus Cracoviam.
 19 VIII Rex Alexander Vilne mortuus.
 20 VIII Cracoviam perveni.
 25 VIII Snigel respondit pro loco.
 11 X Rex Alexander Vilne sepelitur. Conventus in Colo celebratur.
 14 X Cracovie termin. Nove Civitatis conventum.
 18 X Conventus in Nova Civitate.
 19 X Princeps Sigismundus Vilne in magnum ducem Lithuanie sublevatur.
 29 X Incepi scribere evangelium.⁶⁷⁾
 14 XI Ex Scarbimiria in Drzewiczam exivi.
 28 XI Veni in Pyotrkoviam ad electionem.
 8 XII Sigismundus dux, Casimiri regis filius, in regem Polonie eligitur.
 9 eiusdem mensis (XII) post electionem oratores Lithuani, videlicet episcopus Luceoriensis Kiska et Zabrzeszinski iunior ad electionem venerunt et fortassis data opera.⁶⁸⁾
 31 XII In Mielnik dux Sigismundus postulatus in regem.

Anno 1506 serenissimus princeps dominus Sigismundus, iam antehac electus in magnum ducem Lithuanie, in regem Pyotrkovie omnium concordii voto 8 mensis decembris electus est. Et demum in Mielnik per rmos patres Iohannem de Conari Crac., Vincentium de Przeramb Vladislaviensem, Mathiam de Drzewicza Premislensem et regni vicecancellarium, episcopos, ac magnificos domino Andream de Schamotuli Pozna-

⁶⁶⁾ Reszta nieczytelna, domyślne: *Michaele Glinski*.

⁶⁷⁾ Właściwie homilie, względnie komentarz. Rękopis z tego czasu pochodzący niezawodnie ze zbiorów Drzewickiego zawierający komentarz do ewangelii znajdował się do ostatniej wojny w bibliotece seminarium duchownego we Włocławku; może było to wspomniane tu dzieło Drzewickiego.

⁶⁸⁾ *Por., Z. Finkel, Elekcja Zygmunta I, s. 216.*

niensem, Nicolaum Gardzina de Lyndbratcz Calissiensem, Ambrosium de Pampow Siradiensem, Iohannem de Tarnoff Russie, Stanislaum Kmita de Vysnicze Belsensem palatinos, ac Iohannem de Lasko regni cancellarium, in regem salutatus et accersitus, ut ad coronationem Cracoviam veniret. Et cum itaque tunc penes serenitatem suam essent oratores isignes a Tartaro Przekopiensi, videlicet quidam Tywikel cum alio duce eiusdem gentis, poscentes perpetuam concordiam et pacem cum sua maiestate; eisdem expeditis ac pace cum ipsis composita et iuramento firmata, de nostro oratorum consensu, prefatus dominus rex die 7 ianuarii versus Cracoviam iter ex Mielnik arripuit, ut coronationis iniciationem suscipere 24 eiusdem mensis feliciter.

1507

7 I Sigismundus rex electus ex Mielnik in Cracoviam exivit profecturus ad coronationem.

20 I Cracoviam ingressi sumus.

24 I Rex Sigismundus coronatus hora 19. Anno Dni 1507 mensis ianuarii 24. Sigismundus Kazimiriades Alexandro regi succedens in regem Polonie in basilica ecclesie cathedralis Cracoviensis per rimum Andream archiepiscopum Gnesnensem ac per reverendos in Christo patres dominos Iohannem de Conari Cracov. et Mathiam de Drzewicza Premisliensem et vicecancellarium regni Polonie episcopos eidem dno archiepiscopo assistentes feliciter coronatus est. Nam inter episcopos Poznaniensem et Vladislaviensem tunc pro loco controversia exorta, regio decreto factum fuit, ut prefatus Premisliensis episcopus assistencie locum teneret.⁶⁹⁾ Preterea etiam aliam controversiam exortam rex prefatus inter archiepisco-

---

⁶⁹⁾ Spór ten rozstrzygnięty został dopiero w r. 1532 na synodzie prowincjonalnym w Piotrkowie pod przewodnictwem już Drzewickiego jako prymasa na korzyść biskupa włocławskiego. Oryginał pergaminowy znajduje się w Archiwum Kap. Włocł. pod sygn. XXV, 19. Por. A. T. XIV, nr 412.

pum Leopoliensem et Cracoviensem episcopum prefatum, quis eorum dexterum latus retinere deberet in deducendo rege in ecclesiam sic sopivit, ut scilicet episcopus Crac. tanquam ecclesie sue dominus et loci ordinarius dextrum latus retineret, ille vero sinistram duntaxat tamen in hoc actu coronationis. Presentes autem interfuere coronationi prefatus archiepiscopus Gnesnensis Andreas Rosza, Bernardus Leopoliensis archiepiscopus, Ioannes de Conari Crac., Vincentius de Przeramp Vladislaviensis, Iohannes des Lyndbrantcz Poznaniensis, Erasmus Plocensis, Mathias Premisliensis episcopi⁷⁰⁾ et multi abbates, et Spithko de Jaroslaw Crac. castellanus, Iohannes Felix de Tarnoff Crac., Andreas de Schamotuli Posnaniensis, Nicolaus Gardzina Calissiensis, Ambrosius de Pampow Siradiensis, Jaroslaus de Lasko Lanciciensis, Nicolaus de Curoswanky Lyublinensis, Stanislaus Kmita Belzensis palatini.

8 II Astodum⁷¹⁾ dni curie presente sermo d. rege Sigismundo ac eius sorore Elisabeth illma necnon ducissa Mazovie relicta Conradi mensis huius 8 celebratum est per Jaroczki.

24 II Dux Kazimirus Tessinensis Cracoviam venit.

28 II Nicolaus de Curozwanki palatinus Lyublinensis Cracovie sepultus.

1 III Stanislaus Zabrzyszinski Cracovie obiit.

4 III Iohannes de Tarnoff palatinus Cracoviensis moritur Cracovie,

6 III Cum capitaneo Opocensi dnus Adam de Drzewicza fecit concordiam super iniuria molendinorum et advocacie.

27 III Episcopus Vilnensis Albertus mortuus est.

---

⁷⁰⁾ A. T. I, 14. Tutaj pominięto Drzewickiego, a wymieniono wśród obecnych na koronacji biskupów Łukasza Watzelrode warmińskiego i Jana Lubrańskiego poznańskiego oraz sufragana krakowskiego Jana Amicynusa.

⁷¹⁾ Pierwszy wyraz notatki nie do odczytania i treść cała niejasna.

- 30 III Moizezsowa cum allis Judeis incarcerata pro excessu in corpus Christi comisso.
- 24 huius mensis Cracovie sermus rex Sigismundus Nicolaum de Camyenyecz ex palatinatu Sandomiriensi ad Cracoviensem palatinatum promovit. Item Ioannes de Tarnoff ex Russie palatinatu ad Sandomiriensem. Item dominum Nicolaum Firley creavit in Lyublinensem palatinum.
- 4 huius mensis (IV) Andreas de Chodecz electus Camenecensis moritur.
- 15 IV Rex cecidit,
- 19 IV Episcopus Poznaniensis, cancellarius, marsalcus et Christophorus⁷²⁾ in Hungariam discessere ex Cracovia.
- 25 IV Ab hoc die ratio futura de zuppis inchoanda.
- 2 V Incidi cephalicam in Lobzow.
- 6 V Halitum cameloti donatum accepi a zupario.
- 12 V Dux Janussius Zatoriensis iuravit regi Sigismundo.
- 19 V De Cracovia exivimus versus Lithuaniam. Iohannes Jordan obiit, qui tunc zuparius fuit. Decima nona maii mensis anni huius sermus rex Sigismundus aliquot ante diebus in Hungariam expeditis oratoribus pro confederatione inter regna constituenda in Lithuaniam se contulit, oratores autem in Hungariam missi fuere videlicet. Iohannes de Lubrantcz episcopus Posnaniensis, Stanislaus de Chodecz marsalcus regni, Iohannes de Lasko cancellarius regni et Cristofforus de Schidlowyecz succamerarius regius.⁷³⁾
- 29 V In Lyublin pervenimus.
- 30 V Dentem molarezum feci extrahere.
- 31 V Ex Lyublin versus Brzescze ivimus. Debentur duci fl. 850 inclusis quatuor temporibus Spiritus sancti banci salis 96.
- 17 VI Vilnam pervenimus. Vilnam pervenimus 17 iunii, rex ibi existens bellum indixit suisque omnibus precepit,

⁷²⁾ Krzysztof Szydłowiecki,

⁷³⁾ Por. A. T., I, 15. Szydłowiecki jest tu nazwany kasztelanem sandomierskim.

ut ad festum sancti Petri ad Vincula in Mynsko armati convenirent'

18 VI Rdus d. Albertus episcopus Luceoriensis ad ecclesiam Vilnensem postulatus.

Huins mensis iunii 19 rdus in Christo pater dnus Albertus Nicolai Radywele palatini Vilnensis filius episcopus Luceoriensis smi principis domini Sigismundi regis Polonie magnique ducis Lithuanie etc. favore in episcopum Vilnensem postulatus solempniter successorque factus Alberto episcopo Tabor dicto.

Gorski Albertus secretarius hoc mense mortuus est.

18 iulii venit quidam Pnyowski Moravus, orator regis Hungarie, in Vilnam, acturus rpo duce Hlynsky contra Iohannem Zabrzeszinski, qui dux per Io. Zabrzeszinski fuit inculpatus, quod preditorio nomine mortuo Alexandro rege ducatum occupare valuisset.

7 VII Validi graduies et pluvie Vilne.

18 VII Orator Vayvode auditus.

24 VII Ex Vilna versus Mynsko egressi sumus.

31 VII In Mynsko pervenimus. In Mynsko ex Vilna in Vigilia Iacobi exeuntes ad diem determinatam exercitui conveniendo venimus.

4 VIII Balinsky in Cracovia.

Bellum adversus Moskovenses per dominos Lithuanos Sigismundo rege tunc regnante atque ducante gestum est, campiductore Stanislao Kiska, Tartarus autem Przekopensis, cuius auxilio tale bellum gerendum erat, divertit contra Nohagenses Tartaros.

16 VIII Ex Mynsko versus Vilnam discessimus.

20 VIII Ioannes Buczaczki mortuus.

23 VIII Ex Mynsko venimus in Vilnam. Cancellarius et Cristofforus Schidloviczki ex Hungaria legatione Vilnam ad regem venerunt.⁷⁴⁾

---

⁷⁴⁾ A. T., I, 18 – pod datą 18.VIII.

- 27 VIII Io. Podolski woiewwodzicz Buczaczki obbit Vilne.
 Vilna atroci peste hoc mense quassata est.
- 6 IX Czolasek Byelinski Vilne obiit.
 Hoc mense in Troki pestis seva incepit.
- 9 IX Troki ex Vilna venimus propter pestem.
- 25 IX Dux Constantinus Ostrowski a Moskoviensibus fugiens
 in Smolensko venit.
- 30 IX Novitas eius redditus regie mti allata.
- 8 X Versus Grodno ex Troki discedimus.
- 16 X In Grodno venimus.
- XI Hoc mense exercitus ducis Moskoviensis validus postquam
 intellexit Lithuanicum exercitum remeasse ad proprie
 propter subsidia Tartarorum Przekopiensium per Noha-
 genses Tartaros avera castra Lithuanie Crziczow et Msci-
 slaw conatus est expugnare, sed invalescentibus frigo-
 ribus plurimis ex suis amissis ad propria rediit.
- 11 XII Ex Grodno rex discessit versus Radom.
- 22 XII In Melnyk rex venit.
- 29 XII De Melnik versus Poloniam exivimus.

1508

Ianuari 10 quidam terrigena ex ducatu Magnus Zalywski nun-
 cupatus coram mte regia proposuit contra Danielelem Syedleczy,
 quod idem Syedleczy ipsum in bonis suis esset adorsus vio-
 lenter ipsumque vulnerasset enormiter et tandem ipsum spo-
 liasset rebus et pecunia. Syedleczy vero negavit se istud
 fecisse, sue fame probitatem commemorans. Tandem duo filii
 ipsius Zalywski, quorum unus magister coquine regie exstitit,
 procedentes ad conspectum regium dixere: »Serenissime rex,
 ex quo ipse negat hoc facinus se patrasse in patre nostro,
 nos parati sumus manu probare patrem nostrum vere esse
 conquestum et ipsum in patrem nostrum patrasse«. Ex adverso
 Syedleczy dixit: »Tametsi sum possessionatus et iuro mediante
 pro iniuria respondere deberem, tamen quia eorum intentio
 honori meo detrahit, nihil ipsis eius filiis supra equitate tri-
 buendo, volo honestatem meam, quam hactenus tutus sum et

servari illibate, tueri. Regia vero mtas decrevit eis duellum, et presertim cum magistro coquine sue, quem sibi Syedleccki elegit.

5 I In Radom advenimus.

18 I Ex Radom in Cracoviam exivimus cum pluvia.

22 I Boruchowski obiit.

24 I In Cracoviam ex Lithuania venimus.

28 I Felix prepositus et heres in Drzewicza obiit.

2 II Zabrzeszinski marsalcus ducatus Lithuanie occisus in Grodno.⁷⁵⁾

6 II Andreas Stadniczki filius Imbram duxit in uxorem virginem Annam.

21 II Dux Constantinus in campo Byaly Cyrkew ultra Kioviam 1 600 Tartaros profligavit.

Martius.

Vlochow interceptit Iohannes Zaraba cum Lyesczinsky Iohanne 2 huius mensis.

8 III Novitas, quod Vlochow intercepta sit, venit.

6 III Nupsit Loce fil.

22 III Rocognovit Lenczkoronszki Joskowa de citum... coram rege, ut in aliis litteris continetur.

4 IV Sloma Iudeus Cracovie crematus.⁷⁶⁾

4 V Ex Cracovia versus Lithuaniam exivimus.

6 V Somnium dentis lapsus in meridie.

9 V Sandomiriam exivimus.

17 V Ex Lyublin in Lithuaniam exivimus.

20 V In Brzescze venimus,

26 V Ex Brzescze exivimus.

4 VI In Novogrodek cum exercitu armato venimus.

---

⁷⁵⁾ Przez wysłanników Michała Glińskiego.

⁷⁶⁾ A. T. I, 22: *Judeus Sloma, qui in divinissimum Eucharistiae sacramentum blasphemias dixerat, negans cum divinitate Corpus esse potest, idem alia scelera patrarat, per Nicolaum dominicanum hereticae pravitatis inquisitorem in frequenti doctorum coetu et hominum innumera multitudine coargutus ac victus, licet pertinacissime suas opiniones tuetur, combustus est.*

15 VI Fratri meo filius Iohannes natus. 15 huius mensis natus est fretri meo filius Iohannes, baptisatus sole oriente.

17 VI In Mynsko venimus.

30 VI Ex Mynsko versus Boryssow exivimus.

3 VII In Borisow venimus.

8 huius mensis die, dum ad fluvium Bober perveniremus, novitas venit Michaellem proditorem discessisse cum exercitu Moskovienſi, cuius dux quidam Sczenya fuit, derelicta obsidione caſtri Orssa. Et tunc Oſtaffey et Zelyepuchi ab eodem fugientes, ad regem defecere.

Hoc anno et hoc mense pestis ſevissima grassare Cracoviae cepit et duravit usque ad festum ſancti Martini. In hoc mense gentes regie duce Pfeodoro Czartorienſi in Odrzeczko pervenere castrumque in potestatem suam recepere. Et duces illius caſtri ad regem venere eodem ad castra, ibidemque iuramentum denuo fidelitatis preſtitere. Et proditor Michael ab obsidione Orssa caſtri discessit ſolus cum Sczenya.⁷⁷⁾

14 VII Ad Orsza ubi Boristhenes preterfluit venimus.

23 VII Tartari, qui preदारunt circa Oſtrog profligati ſunt ex Myedziboze per Iohannem Camyenyeczki videlicet 1200 et post Kyoviam eodem tempore et die. Hoc mense 1200 Tartari a Byalogrod profligati, qui bona ducis Constantini vindicantes, ſuos prostrato hieme preterita per eundem ducem Constantinum per Iohannem Camyenyeczki, qui tunc prefectus ſtipendiariorum in Myedziboze fuit. Eodem tempore ultra Kyoviam per capitaneum Kyovienſem et homines de Braczlav 300 Tartari etiam profligati ſunt.

23 VII² Versus Smolensko ab Orsza movimus.

31 VII In Smolensko venimus.

5 VIII Swyatossa ivit in Moskoviam.

6 VIII Gaſtoldus et Buczaczki miſſi in Drohobisz.

---

⁷⁷⁾ Michał Gliński po zabójſtwie Jana Zabrzezińskiego przeszedł na służbę w. księcia moskiewskiego, Wziął udział po jego stronie w wojnie moskiewskiej razem z księciem Szczenią.

- 12 VIII Cessatum est Cracovie a cudenda moneta propter pestem.
- 23 VIII Kiska missus cum exercitu in Moskovienses terras vastandas. Hoc mense Mozanski in Starodub obiit.
- 17 IX Iohannes Laski cancellarius regni in Urbe coadiutor Gneznensis pronunciatus est.
- 11 X Ex Smolensko versus Vllnam reditum fecimus.
- 13 X Turzo in Rimulo duarum mortuus.⁷⁸⁾
- 18 X In Smolnyam pervenimus. Dum in Smolnyam venimus, venit novitas, quod Tartari vastarent iuxta Sluczko.
- 24 X Juchno et Zanila interiере.
- 18 XI Vilnam ex Smolensko redimus.
- 14 XII Cancellarius amicus mihi factus et a me in mutuum mille forenos recepit.⁷⁹⁾
- 28 XII Cancellarius ex Vilna ad videndum Camyenyecz discessit.

1509

Augustinus de Garibaldis, Vincentius de Guzulphis dns Matzice, Iacobus de Basiangua, Rodzya Cotlubey Armenus de Moncastro.⁸⁰⁾

- 14 I Soltani Alexander uxorem duxit.
- 18 I Oratores Moskovienses Vilnam ingressi sunt.
- 19 I Gastoldus detentus cum tezaurario.

Anno Domini 1509 die mansis ianuarii 19 Gastoldus Albertus, Phetko Tezaurarius, Martinus Conyuschi et plerique alii per sermum principem dominum Sigismundum Dei gratia Polonie regem, magnum ducem Lithuanie, capti sunt et sub custodiam missi. Gastoldus namque dum pranderet apud magnificum Stanislaum Kyszgal capitaneum Samogitie, illic per eum retentus est sine strepitu et in custodiam missus ibidem in domo, Chwetko apud palatinum Trocensem Nicolaum Radiwilowicz servatus est similiter sub custodia, Martinus vero

⁷⁸⁾ W ten sposób daje się odczytać ta bardzo niewyraźnie skreślona zapiska.

⁷⁹⁾ Gałe zdanie napisane alfabetem grecko-ruskim.

⁸⁰⁾ Imiona powyższe wypisano na karcie stycznia nad tekstem drukowanym.

Conyuschi Chreptowicz per Stanislaum Kiska cepitaneum Grodnicensem, demum et Alexander Kothkovicz et dux Polyubniensky capti sunt. Hi omnes capti sunt propter scelus lese maiestatis, quia non modo captivi eius mali complices, videlicet Ulrich, Widra, Calauthai et dux Lucomsky ipsos accusarunt sed etiam aliis documentis rei criminis esse cognoscatur. Conspiravere namque cum duce Michaele Glinsky adversus prefatum regem Signismundum et adversus barones Ducatus magni. Cogitavitque ymmo et annexus est idem Glyansky magnum Ducatum occupare interfecto Zabrzeczynsky. Et eam ob rem rege a Ducatu absente arma movit et exercitus suos accumulare studuit, ducemque Moskoviensem, iam accepto castro Mozir, induxit, ut validum exercitum in magnum Ducatum, ducibus Iacobo Zacharin et Daniele Sczenya mitteret sibi in subsidium. Eo tempore licet prefati complices ipsum destituere nec sibi adherere, tamen bello validissimo finito concordiaque cum Moskorum duce facta, prefati crimine lese maiestatis notati sunt.⁸¹⁾

30 I Oratores Moskovienenses ex Vilna discessere.

12 II Ex Vilna ad conventum Pyotrkoviensem discessimus.

3 III In Radom aplicuimus.

6 III In Drzewicza veni.

11 III Rex Pyotrkoviam ingressus.

30 huius mensis conclusum est matrimonium hora ad med. horologium inter octavam et nonam horam.

12 IV Thelonea constituta.

13 IV Legationes varie et in Italiam decrete.

16 IV Tomiczky in Magnepolim missus. Ex Pyotrkow versus Cracviam exivimus.

19 IV Cracoviam ingressi sumus.

9 V Domina Rabstinska obiit Cracovie.

13 V In Lobzow...⁸²⁾

---

⁸¹⁾ Aresztowanie podejrzanych sprzymierzeńców w przygotowywanej przez Michała Glińskiego rzekomej zdradzie.

⁸²⁾ Dalej nieczytelne.

- 14 V Andreas Rabstinsky canonicus Cracoviensis Cracovie obiit, eius vero mater tunc sepeliebatur.
- 4 VI Coadiutor Cracoviam venit. Straskowsky filiam Włodzislawsky sibi in coniugem...⁸³⁾
- 27 VI Camyemyecz per Valachum obsessa.
- 4 VIII Ex Cracovia contra Valachum discessimus.
- 6 VIII Rochatyn exusta et Raphael captus.
- 27 VIII Leopoli ingressi sumus.
- 30 VIII Rex febrificavit.
- 9 IX Ordinatio acierum facta circa Glyniani.
- 31 X Iacobus de Schidlowyecz thesaurarius regni in Leopoli obiit.
- 16 XI Ex Leopoli versus Cracoviam discessimus.
- 19 huius mensis (XI) oratores nostri, videlicet Ioannes de Lasko cancellarius et marsalcus Stanislaus de Chodecz ac Georgius Krupski castellanus Belzensis cum oratoribus sermi dni Hungarie regis Osualdo Carlaczky et Berlay Balabas pacem cum Valacho composituri profecti sunt.
- 26 XI Cracoviam ingressi sumus feliciter.
- 3 XII Valerianus regis servitio applicatus Cracovie hora 18.
- 18 XII Stanislao Saffranyecz capitaneatus Sandomiriensis datus est.
- 22 XII Tezarariatus datus est Cracovie rege existente dno Andree de Coszelecz, qui dignitate Visliciensis castellani functus est.
- 27 XIII Cristoforus de Schydlovecz creatus in Sandomiriensem castellanum Cracovie.

1510

Grodziczki 1510 ianuarus 10,⁸⁴⁾

19 I Versus Pyotrkoviam exivi.

22 I Pyotrkoviam veni.

⁸³⁾ Nieczytelne, domyślne: *duxit*.

⁸⁴⁾ Na odwozocie prawej strony m. grudnia 1509 r. zanotował Drzewicki następującą receptę: *Aloes electi 3 III. Masticis 3 I, Agaraci trociscati 3 5 Reubari optimi 3 5; fiant pile in forma communi cum vino odorifero,*

- 31 I Rex de Cracovia exivit.
- 4 II Rex ingressus est Pyotrkoviam hoc die.
- 12 II Iohannes Lybischowski Pyotrkowie obiit.⁸⁵⁾
- 2 III Conventu finito ex Pyotrkow hodie discessimus.
- 5 III Cracoviam ingressi sumus.
- 8 III Valerianus iuratus in secretarium.
- 11 III Turci orator ingressus est.
- 11 III Vittus Furst et Iohannes Gamberg oratores imperialis maiestatis abierunt.
- 18 III Nominationes distribute.
- 19 III Decrevi processus super nominationibus presente dno Bedlensky.
- 20 III Maiestas regia iurat consiliariis servare pacem confectam cum Valacho coram oratoribus Valachis.
- 22 martii presentibus dominis Hungaris oratoribus Osualdo Carlaczky et Belay Barlabas nec etiam presentibus oratoribus Valachis Thodor et Iwanko Pithar ac Luca Dracza maiestas regia iuravit servare pacem perpetuam cum Valacho. Eandem etiam iuraverunt servare et consilarii presentes.
- 4 huius mensis (IV) lata est sententia pro dno Adam de Curoszwanky adversus Evam matrem eius, quae condemnata est in quadraginta milibus florenorum vadii transgressi.
- 10 IV In Czastochow cum rege fuimus.
- 12 IV Podliodowsky in Pabyanycze Cracovensis cononicus obiit.
- 20 IV Archiepiscopus Gnesnensis Roza in Lowicz obiit.
- 28 IV Cancellarius exivit ad archiepiscopum e Cracovia versus Gnesnem.
- 4 V Adam Lyubelczik obiit.
- 13 V Orator Hungarus, prepositus Albensis Petrus Berisla Cracoviam advenit. Incidi ego in febriculam.
- 23 V Rex Sigismundus archiepiscopum Iohannem de Lasko regni cancellarium declaravit.

⁸⁵⁾ Brat matki M. Drzewickiego.

26 V Cancellarius in archiepiscopum consecratus. 26 maii Iohannes de Lasko cancellarius regni per Iohannem de Conari Crac. episcopum et Mathiam de Drzevicza Premislensem episcopum et Iohannem Cracoviensem suffraganeum in ecclesia cathedrali in archiepiscopum Gnesnensem est consecratus. Eundes Andreae Rosza coadiutorem fecerat et pontifex maximus confirmavit successorumque declarat tamen prohibentem rege Sigismundo non ausus est uti gratia pontificis, donec rex certis causis... consensit.⁸⁶⁾

7 VI Cancellarius Iohannes do Lasko sigillum resignavit.
10 huius mensis (VI) Vilnensem palatinatum dedit mtas regia Nicolao Radywilowicz simul cum cancellariatu Magni ducatus. Gregorio vero Ostikowicz dedit palatinatum Trocensem.

17 VI Firley in Hungariam orator exivit ex Cracovia.

73 VI Martino Camyenyeczky copulata est filia Petri Otyeski et tradita matrimonialiter.

Anno hoc presente dieta celebrata est Posnanie pro componenda concordia vel potius, ut magister ordinis Prussie induceretur ad faciendum iuramentum srmo dno regi Sigismundo, quod hactenus post susceptionem ordinis facere distulit. Celebrata autem est dieta in festo sancti Iohannis Baptiste incipiens usque Marie Magdalene. Fuere autem in ipsa dieta nomine imperatoris abbas, vel coadiutor abbatis Fuldensis, et comes de Paychlingen et quidam miles. Fuit autem ex parte srmi dni Hungarie regis rmus dnus episcopus Vratislaviensis Turzo nuncupatus, regni autem consilarii illic fuere: rmus dnus Iohannes de Lasko archiepiscopus Gnesnensis, episcopi vero Ioannes de Ludbrancz Poznaniensis, Vincentius de Przeremb Vladislaviensis et Lucas Varmiensis, Andreas de Schamotuli Poznaniensis, Ambrosius de Pampow Siradiensis et Nicolaus de Lyndbrantcz Calisiensis palatini, Iohanes Zaramba Posnaniensis, Lucas de Gorka Landensis castellani, Targo-

---

⁸⁶⁾ Część zapiski nieczytelna.

viczky Sigismundus, Garsias Hispanus, Dominicus de Seczemyn et Nicolaus Czeppel doctores. Et ab ordine Cruciferi fuere aliquot cum episcopo Zambiensis et magno commendatore. Qui quidem multis tractatibus agitati, cedulas cum intentione sua in manus arbitrorum dantes, nihil ad extremum concludere et re infecta abire. Qui quidem oratores imperatoris parti Cruciferorum faventes hec extrema ad ultimum poposcere, ut magister quilibet nunc et deinceps regi et regno iurare non teneatur et quod neminem alium, quam imperatorem pro superiore recognoscat. Et quod ordo non teneatur plures quam tres Polonos in ordinem suscipere. Volebant etiam idem arbitri, ut cum res compositione transigi hac via non posset, ad decennium penderet suspensa et quod interim coram summo pontifice et imperatore simul iuridice practicaretur.⁸⁷⁾

- 4 VII Scora palatinatu Plocensi insignitus.
- 11 VII Orlik Posnaniam ivit.
- 29 VII Jodocus Venecias expeditus; eidem dedi anulum Nicolai Georgii sibi perferendum in presencia dni Galli custodis Cracoviensis, Petri Syeniczky Iohannisque Flachsbinder Dantisci et Stanislai notarii.
- 5 VIII Legatus apostolicus Achilles de Grassis Cracoviam ingressus est.
- 7 VIII Dux Kasimirus Tessinensis Cracoviam ingressus est,
- 8 VIII Legatus auditus.
- 19 IX Legatus apostolicus Achilles de Grassis, episcopus civitatis Castelle, expeditus est Cracovie.
- 23 IX Legatus idem hodie discesit.

Hoc mense circa festum Michaelis Tartari, tam Lithuaniam usque ad Ossmyani, quam Valachiam redeuntes ab impugnatione Nohayski afflixerunt, patratis citro utrobique dampnis, populum multum abduxerunt.

---

⁸⁷⁾ Obfity materiał źródłowy o przygotowaniu zjazdu poznańskiego znajduje się w księdze podkanclerskiej Drzewickiego.

- 15 X Zacrzowsky a Turco rediit Cracoviam.
 17 X Materne datus salvus conductus usque ad festum Pasce.
 27 X Septimana mea.⁸⁸⁾
 24 XI Orator Turcus Cracoviam ingressus.
 30 XI Valerianus Drzeviczky debitum nature Cracovie solvit.
 14 XII Magister ordinis Prussie mortuus est Fredericus dux
 Saxonie in castro Rochlicz.
 Quando Kasimirus rex ad Colonniam fuit scribebatur an-
 nus Domini 1485.⁸⁹⁾

1511

- 1 I Novitās venit, quod magister Prussie abierit.
 3 I Ex Cracovia in Pyotrkoviam discessimus.
 6 I Pyotrkoviam ingressi sumus.
 14 II In cancellarium regni creatus sum.⁹⁰⁾
 15 II Sigillum accepi in potestatem et tunc exivimus de Pyotr-
 kovia versus Cracoviam.
 18 II Rex Cracoviam ingressus est.
 23 II Nicolaus Glinski uxorem duxit, filiam Nicolai Salomonis.
 28 II Sebastianus obiit, qui pridie fuit sagittatus ex pixide.
 14 III Oratores magistri expediti.
 2 V Ex Cracovia in Lithuaniam discedimus.
 15 V Brzeszcze ingressi sumus. Dum in Brzeszcze essemus
 Lithuanico, oblit Andreas de Schamotuli et palatinatus
 Posnaniensis datus igitur est Nicolao Gardzina de Lyn-
 dbrancz.
 16 V Dno Gardzina de Lyndbrancz datus est palatinatus Pos-
 naniensis.
 18 V Gastoldus cum aliis ab indignatione regia absolutus est
 in Brzeszcze.
 13 VI Allate sunt littere ex Hungaria imperatoris et iterum
 cardinalium concilium indicentes in civitate Pisa ac
 Constanciensi.

⁸⁸⁾ Prawdopodobnie w katedrze krakowskiej.

⁸⁹⁾ Zapiska ta umieszczona poza tekstem kalendarza, na czystej karcie przed r. 1511.

⁹⁰⁾ A. T. I, 135.

15 VIII Filia fratri meo nata. 15 in nocte ad diem sequentem
nata est in Drzevicza filia Katherina.

17 VIII In Chobrin ecclesiam dedicavi.⁹¹⁾

2 X Ex Brzescze exivi in Lossicze ad dedicandam ecclesiam.⁹²⁾

14 X Rex in Radom ingressus est.

22 X Reginensis cardinalis mortuus est.

24 X Versus Iszlszam ac Cracoviam proficiscitur.

31 X In Premisliam veni.⁹³⁾

11 XI Exivi ad faciendas granicies in Radymno.⁹⁴⁾

2 XII Rex Sigismundus contraxit de matrimonio cum duce
Tessinensi et plebano Budensi oratoribus etc.

11 XII Ex Russia ab episcopatu meo veniens, Cracoviam veni.

16 XII Duellatum est Cracovie inter Turski et Smolikowski.

Conventus in Thorum celebratur inter Cruciferos et regni
nostri consiliarios pro constituendo modo, quo Cruciferi regno
obsequere debeantur. Missi sunt ex regno Ioannes archiepis-
copus Gnesnensis, Lucas Varmiensis et Erasmus Plocensis epis-
copi. A Cruciferis vero missi sunt episcopus Pomezaniensis,
Groskomtur et duo alii iuniores.⁹⁵⁾

21 XII Nicolaus de Schidlowiecz ad petendum ad nuptias
regem Hungarie exivit de Cracovia.

1512

4 I Legatus apostolicus dnus Iohannes Staphilegius, rote audi-
tor, Cracoviam ingressus est.

---

⁹¹⁾ Kobryń na Litwie.

⁹²⁾ Łosice nad rz. Tuczną. Kościół parafialny ufundował tu i uposażył
w r. 1511 król Zygmunt I.

⁹³⁾ Podczas pobytu w Przemyślu odbył Drzewicki swój synod
diecezjalny w listopadzie 1511 r. Arch. Diec. Przem. A. *Episc.* VIII, f. 74v-76v.
J. Sawicki, *Synody diecezji przemyskiej, Concilia poloniae*, t. VIII, s.
25-27.

⁹⁴⁾ Rozgraniczenie dóbr należących do kłucza biskupiego w Radymnie
od wsi Święte należącej do kapituły, dnia 13 XI 1511 r. Arch. Diec. Przem.,
Trebiciana (47), p. 131.

⁹⁵⁾ Zjazd w Toruniu w sprawie krzyżackiej, jak poznański, spelił na
niczym.

9 I Episcopus Posnaniensis et dnus Lucas Cracoviam ingressi sunt, pro nupta ituri.

15 I Versus Trancinium pro nupta afferenda oratores exiverunt de Cracovia.

4 II Plebanus sancte Marie Iohannes Mirica decessit.

Anno Domini 1512 februarii 6 sermo principi et dno Sigismundo regi nostro consors, filia olim Stephani de Zapolia comitis perpetui Scepuliensis et palatini regni Hungarie, nata ex illustri Hedvige duce Tessinensi, Barbara appellata, Cracoviam affertur, comitata imprimis per oratores regios, qui mandati facultate in Trancinio eandem regie maiestati prefate desponsarunt sabbatho, hoc est 24 ianuarii. Oratores autem fuere rmus Iohannes de Lyndbrantcz episcopus Posnaniensis, Lucas de Gorka Posnaniensis castellanus et capitaneus Maioris Polonie generalis, Cristofforus de Schidlowyecz Sandomiriensis castellanus et viceancellarius regni, habentēs comitatum centum duntaxat equitum. Comitata insuper est per matrem suam ac germanum dominum Iohannem wayvodam Transilvanie nec non et per ducem Casimirum Tessinensem.⁹⁶⁾

20 II Marcus Kogner discessit.

29 II Sekluczky mortuus est Cracovie.

14 III Legatus Staphileus discessit.

15 III Littere ex Urbe allate.

21 huius mensis (III) consecravimus Cracovie r-d. d. Iacobum de Buczacz in episcopum Camenecensem. Consecrator fuit dnus episcopus Plocensis et ego cum suffraganeo Cracoviansi assistebamus.

25 III Incepi ieiunium.

29 III Varmiensis episcopus Lucas in Thorum decessit.

11 IV Zaulik canonicus obiit.

11 IV Ad Ravennam decertarunt Galli cum Hispanis et exercitu pontificis sicque Galli victores manserunt.

---

⁹⁶⁾ Poselstwo po pierwszą żonę Zygmunta I, Barbarę Zapolyównę.

- 15 IV Petrus in canonicum Crac. constituitur.
 20 IV Targowiczki sepultus.
 21 IV Charbowski in canonicum ad ecclesiam receptus.⁹⁷⁾
 28 IV Tartari profligati sunt notabiliter ultra Wissnyowycz.
 2 V Novum allatum, quod Tartari sunt profligati. Sanguinem
 minuius.
 1 VI Tezaurarius ad accipiendum Sandecz profectus.
 29 VII Abbas in Tinecz obiit.
 31 VII Ex Scarbimiria Cracoviam applicui.
 9 VIII Castellanus Sandomiriensis ad ducem Kazimirum ivit.
 Orator Moskoviensis Gregorius auditus.
 25 VIII Abbas Baranowsky in Tynyecz electus.
 27 VIII Ego in episcopatum ex Cracovia profectus sum.
 30 VIII In Crosnam veni ex Cracovia.
 5 IX Ecclesiam Crosnensem consecravi.⁹⁸⁾
 6 IX Ecclesiam in Jasionka consecravi.⁹⁹⁾
 13 IX Premisliam veni ex Radymno.
 17 IX Premyslie ordines celebravi.¹⁰⁰⁾
 1 X Ex Premislia exivi.
 4 X In Rzesow ecclesiam consecravi.¹⁰¹⁾
 8 X Cracoviam veni.
 25 X Ex Cracovia versus Pyotrkow vadimus.
 30 X Pyotrkoviam applicuimus.¹⁰²⁾
 15 XI Hodie ingressus est episcopus Pomezaniensis.¹⁰³⁾
 24 XI In nocte natus filius dno Ade Mathias.¹⁰⁴⁾
 3 XII Conclusi articulo pacis perpetue cum Cruciferis.

---

⁹⁷⁾ Jan Charbowski herbu Sulima, doktor dekretów; instalowany wówczas na kanonik opróżnioną przez śmierć Zygmunta Targowickiego.

⁹⁸⁾ W biskupich aktach Drzewickiego nie ma o tym wzmianki.

⁹⁹⁾ Także.

¹⁰⁰⁾ *Acta episc.* 1 c., f. 81:18.IX. sobota po Podwyższeniu św. Krzyża.

¹⁰¹⁾ Por. tamże f. 81 v; 5.X. Drzewicki jest jeszcze w Rzeszowie.

¹⁰²⁾ Sejm w Piotrkowie od 30.X Drzewicki do 19.XII 1512 r.

¹⁰³⁾ Biskup pomezanski Job.

¹⁰⁴⁾ Bratanek biskupa Drzewickiego i jego imiennik zostanie potem przez stryja swego otoczony specjalną troską; obejmie kiedyś prepozyturę włocławską.

- 7 XII Margrabiŭs Cazimirus ex Pyotrŭkovia discessit.
 16 XII Consilia belli hodie de quinque parciendo regno decreta sunt.
 19 XII Rex ex Pyotrŭkovia Posnaniam vadit.
 25 XII Regia maistas in Calisch fuit.

1513

3 I 1513 Posnaniam ingressi sumus.

Dux Mosoviensis circa festum Epiphaniarum federe violato quod sibi fuit cum sermo rege Sigismundo, magno duce Lithuanie, arcem Smolnensem expugnare aggressus est totamque illam partem Russie magnis viribus expugnare conatus est et vastavit, sed dum quod proposuerat non perfecit, dampno magno in equis et hominibus accepto retrocessit. Hellena uxor Alexandri regis, soror Moskoviensis, tunc defuncta est, que videbatur dedisse occasionem fratri, ut fedus violaret.

26 I Venam pulmonis incidi.

21 II Mortus Julius papa.

11 III Leo papa electus decimus.

17 III Vratislavienses in gratiam regiam restituti.¹⁰⁵⁾

25 III Hodie filia regie mti nata est. 25 huius mensie filia regia Posnanie nata est sexta feria magna. Hedvigis filia regis ex Barbara nata est Posnanie in die Parasceves.

3. IV Filia regis baptisata Hedvigis.

10 (IV) Sarpa orator Valachus auditus est per mtem regiam.

28 V Ex Poznania discessimus.

18 VI In Radom advenimus.

20 VI Ex Radom discessimus versus Lithuaniam.

24 VI Lucow.

26 VI Lossicze.

13 VII Gladius regie mtis per Luceoriensem episcopum presentatur.

---

¹⁰⁵⁾ Por. J. Warężak, *Polska polityka handlowo-celna względem Śląska i Wrocławia za Zygmunta Starego*, Warszawa 1930, s. 10 nn.

- 21 VII Dedicavi ecclesiam in Kothry, in bonis dni Sophia.¹⁰⁶⁾
 22 VII Ex Byelsko exivimus.
 26 VII Moskovite ad Polozkam.
 27 VII Grodnam venimus.
 5 VIII Versus Vilnam ivimus.
 11 8 Vilnam pervenimus.
 20 IX Episcopus Vladislaviensis mortuus. Vincentius de Przeramb episcopus obiit. 20 huius mensis Vincentius de Przeramb episcopus Vladislaviensis vita functus est.¹⁰⁷⁾
 26 IX Nunciatum episcopum Vladislaviensem obisse.
 2 X Episcopatus Vladislaviensis datus est Vilne, cum litteris in Cracoviam expedivi.¹⁰⁸⁾
 11 X Paulus Venecias missus.
 4 XI Translatus sum de episcopatu Premislensi ad Vladislaviensem in Urbe.¹⁰⁹⁾
 29 XI Cracovie breve allatum.¹¹⁰⁾
 6 XII Littere ex Cracovia portate, nuntiantes ex Urbe litteras esse allatas provisionis super episcopatum Vladislaviensem.
 9 XII Rex in venationem ad Dorsunisky profectus est cum Regina. Eodem tempore Antonium misi vicarium Vladislaviensem.¹¹¹⁾

---

¹⁰⁶⁾ Prawdopodobnie Kotra w pow. grodzieńskim

¹⁰⁷⁾ Od początku choroby biskupa Wincentego Przerębskiego król Zygmunt I, przeznaczając M. Drzewickiego na jego następcę mianował go komisarzem mającym możność wglądu we wszystkie sprawy biskupstwa *ad instar* administratora *in spiritualibus et temporalibus*. Drzewicki jednak nie widząc prawdopodobnie podstaw kanonicznych do takiego stanowiska, z uprawnień nadanych przez króla nie skorzystał aż do śmierci Przerębskiego. Król natomiast w interesie samego Drzewickiego często listownie kontaktował się z kapitułą włocławską, czuwając nad zabezpieczeniem dóbr biskupich. Por. A. T. II.

¹⁰⁸⁾ Wysłał wtedy Drzewicki prawdopodobnie list do kanonika krakowskiego Piotra Sieniciego, którego zamierzał wysłać do Włocławka.

¹⁰⁹⁾ Por. Theiner, VMPL, II.

¹¹⁰⁾ Bulla prowizyjna na biskupstwo włocławskie.

¹¹¹⁾ W rękopisie *Vladislav*.

- 12 (XII) die huius (mensis) electio facta est de me et in ecclesiam sum favente Deo intronisatus et possessionem accepi per breve apostolicam. Intronisatus est procurator meus Petrus Syeniczki et eodem die mea electio facta.¹¹²⁾
- 24 XII Novum venit ad me, quod receptus sum in ecclesiam Vladislaviensem.¹¹³⁾

1514

- 6 III Dnus Sandomiriensis Pyotrkoviam ad conventum transivit, postea in Hungariam transiturus.
- 9 III Littere ad Moskoviensem misse.
- 25 III Resignavi Scarbimiriensem preposituram.
- 8 V Dno Ade de Drzevicza natus est filius Stanislaus hora tertia noctis.
- 23 VI Vilnam bulle episcopatus mihi allate sunt.
- 19 VII Piso orator apostolicus Vilnam ingressus est.
- 22 VII Mtas regia versus Minsko profecta est, me Vilne penes reginalem mtem relicto.
- 27 VII Carnkowski vertus Cracoviam ex Vilna discessit.
- 28 VIII Mille Moskovienses profligati per Iohannem Pileczky.
- 30 VIII Exercitus regius profectus est contra Moskovitas a Borrhissow.
- 1 IX Kisselicza captus et profligatus.
- 8 IX Festus dies: exercitus Moskovum ad Orscham prostratus est.¹¹⁴⁾

¹¹²⁾ Kapituła włocławska w dniu 23.IX.1513 r. ustaliła datę elekcji na dzień 29.X., ale dopiero po przybyciu do Włocławka kan. Piotra Sieniczkiego jako prokuratora bpa Drzewickiego, odbyła się dla formalności elekcja nowego biskupa 12 listopada i w tym samym dniu objął prokurator biskupstwo. Przy protokole elekcji Drzewickiego na marginesie akt kapitulnych przy tytule *Drzewici electio* dopisał ktoś znacznie później z ironią określenie *imaginatoria*. Arch. Kap. Włocł. A. cap. I f. 212v.

¹¹³⁾ Na karcie tytułowej roku 1514 zapisał Drzewicki następującą receptę: *Piretri pulverizati 3.II, Camfore 2.5, Miscce et fiat pulvis*.

¹¹⁴⁾ Na uczczenie zwycięstwa pod Orszą wpisał Drzewicki do księgi kanclerskiej (Bibl. Jag. 38, f. 2v) łaciński wiersz prawdopodobnie przez siebie skomponowany, poprzedzony historyczną wzmianką tego wydarzenia.

8 huius mensis ad Orscham trans Boristenem octuaginta milia Mosquorum per exercitum regis Sigismundi prostrata sunt, ex quibus triginta milia desiderantur et capti sunt 1500 et supra.

1514 septembris 8 hoc est ipso die natalis gloriose Virginis.

Auspitiis regis Sigismundi Deus omnipotens victoriam regio exercitui adversus magnum ducem Moskoviensem. Cum exercitus ad Orscham transboristenem profligatus est, in quo quam erat memoratus ex octuaginta milia hominum, ceciderunt supra triginta milia, reliquus vero exercitus in fugam versus et fusus est. Duces autem primores tam ducatus, quam etiam exercitus nutu divino capti, tropheaque et signa eidem hosti erepta et in ede sacra sancti Stanislai Vilne ob memoriam suspensa sunt.

*Quis non saneta Deum veneretur numina, quis non
Spargat odoriferis mascula thuris focis
Sancta sacerdotum quod non solemnna turba
Reddat. Et in templis mistica verba canat
Organa concrepent quod non sub sidera fundant
Aut sonitus varios, crea signa deum
Si pietas immensa Dei, si gratia magna
Fulsit in inceptis nunc Sigismunde tuis
Intrepida quia tam patria pro gente petisti
Mente pins sevi barbara castra ducis
Qui varias populis cedes, inceudia, raptus,
Dampna, malum fecit, perentiesque fuit
Barbarus hic temsit quociens regalia sceptrum
Aut quociens pactam fregerat ille fidem
Inque suas fisas vires, populique catervam
Occurrit fronti nunc Sigismunde tue
Nescieratque Deum pro te pugnare, sed ausus
Spernere superni numina magna Dei
Unius potis est dextra, quod sternere mille
Mersit et in rubro quod pharaota mari
Non populo vincit rex, quem Deus diligit, illi
Presidium numen, Cassis et ansis erit
Ergo Deo laudes tribuas tibi gloria parata est
Dextra celestis, presidioque Dei
Discere quoque possit regem celebrare superuum
Imperio cuius rex quaque regna parent
Hostibus inde tuis gelidum per membra timorem
Incucient Mosco parta trophea duce
Qui licet adversum Martem tibi, tetaque Mosco
Optarunt forsam tempore, fata diem
Sed vetuere Dei, vetulit Ramunsia felix
Hec quoque cui festa est, tunc celebrata diec.*

- 21 IX Sempolinus, Sborowski, Slupeczki in conflictu interfecti.¹¹⁵⁾
 24 IX Rex Vilnam captivos ducens ingressus est.
 3 XII Dux Constantinus Vilnam ingressus est et vexilla Moscovitica septem intulit.
 29 XII Ex Vilna versus Vladislaviam discessi.

1515

- 5 I In Belsko perveni.
 15 I Ad ecclesiam Vladislaviensem primus meus ingressus ex Lithuania.¹¹⁶⁾
 4 II Rex Cracoviam ingressus est.
 4 III Resignavi sigillum cancellarie.
 5 III Egredimur de Cracovia versus Presburgum.
 24 III in Presburgum venimus hoc die. Hoc die videlicet 24 martii in Presburgum venimus per reges Vladislaum et Lodvigum excepti; aderant archiepiscopus Colociensis Gregorius, episcopi vero quinque ecclesiensis, Vaciensis et Bosnensis, item comites Gregorius margriabius, Gregorius Scepusiensis et Petrus de Peznigk.
 13 IV Cardinalis Gurcensis versus Viennam profectus de Posonio.
 28 IV Presburga conflagrata.
 20 V Hodie conclusa sunt matrimonia Lodvici regis et Anne eius sororis. 20 maii in Presburga, presentibus regibus Hungariè et Polonie sermo videlicet Sigismundo conclusum est matrimonium inter illustrem Annam et Ferdinandum vel cesarem Maximilianum et inter Mariam filiam Philippi Burgondiarum ducis et regem Lodvigum.
 16 VII Imperator Maximilianus cum regibus Polonie, Hungarie et Lodvigo convenerit.
 17 VII Hodie imperator cum regibus Polonie, Hungarie et Lodvigo Viennam ingressi sunt.

¹¹⁵⁾ W oryginalne *interfectos*.

¹¹⁶⁾ Ingres do katedry włocławskiej odbył się bardzo uroczyście przy udziale wielkich tłumów ludzi. Arch. Kap. Włocł. A. cap. I, f. 220v – 221.

1 VII Barbara reginula nata est Cracovie.

10 VII Imperator tandem Viennam advenit.

5 VIII Hodie rex ex Vienna versus Poloniam discessit.

6 VIII Hodie discessi.

Anno Domini 1515 die Martis 29 rmus d. Matheus tituli sancti Angeli, Gurcensis cardinalis diaconus, coadiutor Salezburgensis, in Posonium navibus advectus venit, secum habens consiliarios imperiales, legationem nomine imperialis maiestatis tam apud ser. Hungarie, quam etiam apud Polonie reges, videlicet Vladislaum et Sigismundum obiturus. Eidem srmus rex Lodvigus stipatis consiliariis regni Hungarie et Polonie tam spiritualibus quam secularibus et multis proceribus eques in obvium se contulit eundem utriusque regis nomine videlicet patris et patru excepturus. Equo autem consedens se se salutarunt et exceperunt. Rmus autem dominus Gregorius de Fracepanibus verba exceptionis proloquutus est, his vero peractis ac dominis secularibus procedentibus et ecclesiasticis sequentibus rex Lodvigus cardinalem manus dextre loco honoravit et in usque in hospitium comitatus est.

29 vero martii rmus d. Thomas tituli sancti Martini in Montibus legatus apostolicus a latere et Strigoniensis cardinalis nuncupatus etiam Posonium advenit, qui per regem Ludvigum et cardinalem Gurcensem atque consiliarios regis Polonie exceptus et in civitatem introductus est usque ad ecclesiam parochialem. In ecclesia vero antephone cantate sunt et collecte, postea vero benedictionem populo dedit cum septem annis indulgentiarum. His peractis rex Lodvigus simul cum consiliariis tam Hungaricis quam Bohemie et Polonie regni atque cum Gurcensi cardinale ipsum usque ad hospitium comitatus est.

Anno currenti die 16 mensis iulii smi Maximilianus imperator Romanorum electus, Vladislaus Hungarie rex cum filio Loduigo et filia Anna, Sigismundus rex Polonie, habentes secum consiliarios status utriusque infrascriptos in campo a Burg oppido in mille passibus iacente feliciter convenere et sese salutavere, et tam imperator, quam Hugarie rex in lecticis

ornatis ferebantur, et dum sese exciperent et salutarent in lecticis sedebant. Rex autem Sigismundus et Loduigus in equis cesarem salutantes sedebant. Post salutationem vero imperator prefatos reges per medium cardinalis Gurcensis et consiliarios suos invitavit, ut Viennam secum ad concludendum cepta venirent, resistantibus autem dominis Hungaris, rex Sigismundus prevaluit et fratre inducto parendum imperatori consensit. Sic imperator postea venatum transivit et duos cervos cepit ac regibus dimisit et se contulit prope Viennam ad castrum Li... Et rex Polonie morat in Cunczen-dorff. Die autem 17 iulii hora 2 unum miliare a Vienna ornati convenientes simul Viennam ingressi sunt magno apparatu et ornatu inestimabili, pluvia tamen tunc magno celo fusa est, ita quod ille splendor ornatus apparere non potuit. Rex Sigismundus imperatorem et fratrem comitatus est usque ad arcem et subinde duobus cardinalibus videlicet Strigoniensi cardinali et legato ac Gurcensi comitatus in hospitium sibi preparatum se contulit. Eodem sero per cardinalem rex Sigismundus ex parte imperatoris visitatus est. Et similiter luce crastina eadem vero die imperator misit regi Sigismundo pro veste pannum aureum.¹¹⁷⁾

---

¹¹⁷⁾ Zapiski Drzewickiego ze zjazdu w Preszburgu i Wiedniu w *Acta Tomiciana* do komentarza na rok 1515 wykorzystał Stanisław Górski, chociaż podał więcej wiadomości zaczerpniętych prawdopodobnie z notatek Tomickiego. O swojej też roli w negocjacjach między ces Maksymilianem a Jagiellonami znów ani słowem nie wspominał Drzewicki, chociaż znaczenie jego wśród otoczenia króla Zygmunta Starego zostało wyróżnione skierowaniem i do niego specjalnego przemówienia powitalnego.

Maciej Drzewicki vécut à la fin du XV-e et au commencement du XVI-e siècle (1467—1535). C'est un de plus remarquables représentants de la première période de la Renaissance polonaise. Le cours de sa vie est assez curieux; issu d'une famille des potentats appauvris, il arrive, grâce à son intelligence, à sa grande ardeur au travail et aux rares qualités de son caractère, aux plus hautes charges, ainsi dans le service d'État que dans la hiérarchie ecclésiastique. Pendant la régné de Jean Olbracht, il entre comme secrétaire à la chancellerie royale et, favori du monarque, devient bientôt sous-chancelier et intendant du trésor royal. Après la mort d'Olbracht, Drzewicki, faussement accusé par la famille Kurozwęcki d'avoir détourné les derniers publics, est emprisonné et privé de ses charges par le cardinal-régent Fryderyk (Frédéric) Jagiellończyk. Il est réhabilité à la Diète de 1501 à Piotrków et rentre bientôt en grâce auprès d'Alexander (Alexandre) Jagiellończyk. Outre sa charge de sous-chancelier il obtient de ce monarque son premier évêché de Przemyśl. Sous le règne de Zygmunt I Stary (Sigismonde I-er le Vieux), il est nommé grand chancelier de la Couronne et passe en 1513 de l'évêché de Przemyśl à celui de Włocławek, plus grand et plus riche. Vu les intrigues de quelques sénateurs, il renonce en 1515 à sa charge de chancelier, avant de se rendre à Vienne où les Jagellon devaient se rencontrer avec les Habsbourg. En 1531, après la mort de Jean Łaski, il arrive à la plus haute dignité dans l'Église Catholique de Pologne en obtenant l'archevêché de Gniezno et le titre de Primat de Pologne lui appartenant.

L'activité politique et ecclésiastique de M. Drzewicki est fort variée et riche. Déjà chez ses contemporains il jouit du renom d'un homme d'État fort éminent. Il ne l'est pas moins comme représentant de l'épiscopat polonais, dans ces temps difficiles et troublés qui précèdent le Concile de Trente. Sur le terrain du diocèse de Włocławek qui comprenait alors une partie de la Poméranie avec Gdańsk, il entre en contact direct avec le luthéranisme dont les violentes manifestations prennent, surtout dans les années 1522—1525, la forme d'une révolution sociale et religieuse, connue en historiographie sous le nom impropre de la révolte de Gdańsk.

L'auteur du présent article prépare depuis plusieurs années une monographie sur M. Drzewicki. En attendant il publie deux sources intéressantes pour la bibliographie de ce dernier. La seconde de ces sources est de première importance pour les fastes de cette période.

1. La première source c'est la biographie de Drzewicki — dans le catalogue manuscrit des archevêques de Gniezno qui est, lui-même, une suite de l'oeuvre correspondante de J. Długosz. Cette biographie se trouve dans le manuscrit sur parchemin de la Bibliothèque Nationale de

Varsovie sous la signature ancienne de la Bibliothèque des Zamojski Cim. 5. Elle est écrite par un auteur inconnu, mais, à n'en pas douter, contemporain de Drzewicki. La valeur de cette source consiste avant tout à ce qu'elle apporte des détails sur la jeunesse de Drzewicki; elle révèle ses relations avec Kalimach et la rôle que ce dernier a joué dans l'heureux développement de la carrière du futur conseiller royal.

2. La seconde source c'est le journal autographe de Drzewicki va de 1499 jusqu'à 1515. Les notes, formant le dit journal, sont semées ici et là sur les pages d'un calendrier qui comme incunable, fut imprimé à Ulm en 1499. Cet incunable se trouve présentement, lui aussi, à la Bibliothèque Nationale de Varsovie sous la signature In. Qu. 55; avant la guerre il faisait part de la Bibliothèque des Zamojski comme Inc. 196. À l'occasion de la mention que Drzewicki fait dans ce journal, de la victoire de Zygmunt I (Sigismond I-er) remportée pendant la guerre moscovite à Orsza, le 8.IX.1514, nous publions dans les notes au dit journal des vers supposés de Drzewicki célébrant dans des strophes latines la gloire des armes polonaises. Ces vers, Drzewicki les inscrits de sa propre main, dans son registre de chancellerie (Bibliothèque Jagellone de Cracovie, ms nr 38).